

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

03.05 – КМР. 1826 “С” 2020.11.19 001 ПЗ

ІВАЩИК УЛЯНИ СЕРГІЇВНИ

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

НУБІП України

ННІ лісового і садово-паркового господарства

УДК 635.9:631.53.03

НУБІП України

ПОГОДЖЕНО

Директор ННІ

лісового і садово-паркового
господарства

Лакида П.І.

(підпис)

“ ” 2021 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

В.о. завідувача кафедри

відтворення лісів та лісових
меліорацій

Пінчук А.П.

(підпис)

“ ” 2021 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: «Шляхи підвищення конкурентоспроможності та рентабельності
декоративного розсадництва ДАЛР України»

Спеціальність – 206 «Садово-паркове господарство»

Освітня програма – «Садово-паркове господарство»

Орієнтація освітньої програми – Освітньо-професійна

НУБІП України

Гарант освітньої програми

доктор с-г. н., проф.

Ковалевський С. Б.

НУБІП України

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

к. с-г. н., проф.

Маурер Віктор Мельхіорович

Виконала

Іващик Уляна Сергіївна

НУБІП України

КИЇВ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ лісового і садово-паркового господарства

НУБІП

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
відтворення лісів та лісових меліорацій
к. с-г. н., проф. _____ Маурер В.М.
(підпис)
“ _____ ” _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ
ІВАЩИК УЛЯНГ СЕРГІЙВІ

Спеціальність – 206 «Садово-паркове господарство»
Освітня програма – «Садово-паркове господарство»
Орієнтація освітньої програми – Освітньо-професійна
Тема магістерської кваліфікаційної роботи: «Шляхи підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України»

затверджена наказом ректора НУБіП України від “19” 11 2020 р. № 1826 “С”
Термін подання завершеної роботи на кафедру 15.11.2021 р.

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи: звітня документація щодо діяльності підприємств ДАЛР України за період 2012-2020 рр., літературні джерела, інтернет-ресурси.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Вивчити сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку вітчизняного декоративного розсадництва;
2. Охарактеризувати сучасну базу декоративного розсадництва в Україні;
3. Проаналізувати обсяги, розміри та асортимент вирощуваного декоративного садивного матеріалу в підприємствах ДАЛР України;
4. Запропонувати шляхи підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України.

Дата видачі завдання “ _____ ” _____ 20__ р.
Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Маурер В. М.
(підпис)
Завдання прийняв до виконання _____ Іващик У. С.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота викладена на 93 сторінках комп'ютерного тексту, включає вступ, чотири розділи, висновки та пропозиції, список використаних фахових літературних джерел, що включає 54 найменування і додатки на 16 аркушах. Текстова частина роботи містить 19 ілюстрацій, серед яких 2 таблиці, 11 рисунків та 6 фотографій.

Ключові слова: декоративне розсадництво, лісова галузь, розсадник, шкільне відділення, декоративний садивний матеріал, саджанець.

Актуальність роботи зумовлена необхідністю збільшення частки та осучаснення агротехнологій виробництва декоративних саджанців в постійних лісових розсадниках підприємств ДАЛР України, що сприяло б вирішенню проблеми щодо забезпечення потреб країни у високоякісному садивному матеріалі деревних рослин для потреб озеленення і залучення вкрай необхідних позабюджетних коштів, з урахуванням відсутності бюджетного фінансування лісової галузі з 2016 року.

Мета роботи і завдання досліджень. Метою роботи була оцінка сучасного стану та досвіду виробництва декоративних саджанців дерев і кущів в розсадниках підприємств ДАЛР України та пошук шляхів і розробка пропозицій з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного деревного розсадництва лісової галузі.

Об'єкт досліджень - досвід та стан виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин у розсадниках підприємств ДАЛР України.

Предметом досліджень була розробка та обґрунтування пропозицій з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України.

Методи дослідження: аналіз – для досліджень даних ДАЛР України, синтез – для формування висновків, індукція та дедукція – для пропозицій з підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємствам ДАЛР України, математико-статистичні – для обробки отриманих даних.

Наукова новизна та практичне значення результатів. До наукової новизни результатів досліджень належать виявлені особливості та закономірності ведення розсадництва в Україні, зокрема в підприємствах лісової галузі, яке свідчить про можливість та доцільність покращення якості вирощуваного садивного матеріалу, підвищення рентабельності та конкурентоспроможності декоративного розсадництва підприємств ДАЛР України.

В першому розділі магістерської кваліфікаційної роботи висвітлено витoki виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин, його сучасний стан та проблеми сьогодення, проаналізовано природні умови України та їх придатність для ведення декоративного розсадництва, розкрито поняття конкурентоспроможності та рентабельності продукції державних підприємств, досліджено нормативно-регламентуюче забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва та його адаптацію до вимог Євросоюзу.

У другому розділі обґрунтована постановка проблеми, актуальність теми, головні завдання, наведена програма робіт та методика дослідження, вказано обсяг виконаних робіт.

У третьому розділі досліджено базу декоративного розсадництва України, проаналізовано обсяги виробництва та розміри садивного матеріалу в постійних розсадниках лісової галузі у розрізі природних зон, асортимент вирощуваного декоративного садивного матеріалу деревних рослин підприємствами ДАЛР України у порівнянні з приватними підприємствами.

В четвертому розділі запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України за рахунок розбудови зональної системи декоративного розсадництва, розширення асортименту та сортименту декоративного садивного матеріалу, збільшення частки вирощуваного великомірного садивного матеріалу, осучаснення виробництва саджанців із закритою кореневою системою в розсадниках підприємств галузі.

Проведені дослідження дозволяють рекомендувати наступне:

1. Наростити в розсадниках підприємств ДАЛР України обсяги вирощування декоративних саджанців деревних рослин; розробити та впровадити науково-обґрунтовану систему зонального декоративного розсадництва; суттєво розширити асортимент продукції;

2. В загальних обсягах виробництва у 2-3 рази збільшити частку вирощування великомірних саджанців заввишки 1,9 м і вище та суттєво наростити продукування рослин висотою 0,9-1,8 м;

3. Значно збільшити частку саджанців із закритою кореневою системою;

4. Частину прибутку направляти на потреби осучаснення матеріально-технічної бази розсадників, обладнання, агротехнології та впровадження рекламно-маркетингового супроводу виробництва;

5. Оновити діючі інструктивно-рекомендаційні науково-методичні чи розробити нові, враховуючи існуючі, регламенти виробництва декоративного садивного матеріалу в країнах Європи.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ДЕКОРАТИВНЕ РОЗСАДНИЦТВО УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	13
1.1. Витоки виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин, його сучасний стан та проблеми сьогодення	13
1.2. Природні умови України та їх придатність для ведення декоративного розсадництва	17
1.3. Поняття конкурентоспроможності та рентабельності продукції державних підприємств	20
1.4. Адаптація нормативно-регламентуючого забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва до вимог Євросоюзу як умова виходу його продукції на зарубіжні ринки	23
1.5. Висновки по розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ, АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ, ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ, ПРОГРАМА РОБІТ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ	29
2.1. Актуальність теми та мета роботи	29
2.2. Головні завдання, програма робіт та методика досліджень	30
2.3. Обсяг виконаних робіт	31
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗИ ДЕКОРАТИВНОГО РОЗСАДНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ДАЛР УКРАЇНИ	33
3.1. Обсяги виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин підприємствами ДАЛР України у розрізі природних зон	34
3.2. Аналіз розмірів садивного матеріалу в декоративних розсадниках підприємств ДАЛР України у розрізі природних зон	48
3.3. Асортимент вирощуваних деревних рослин в розсадниках підприємств різних форм власності	50
3.4. Передові декоративні розсадники підприємств ДАЛР України	53
3.5. Висновки по розділу 3	55

РОЗДІЛ 4. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДЕКОРАТИВНОГО РОЗСАДНИЦТВА ДАЛР УКРАЇНИ	56
4.1. Районування території України як основа розбудови науково-обґрунтованої зональної системи декоративного розсадництва	56
4.2. Розширення асортименту та сортименту декоративного садивного матеріалу як основа підвищення конкурентоспроможності продукції декоративного розсадництва	59
4.3. Збільшення частки вирощуваного великомірного садивного матеріалу для підвищення рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України	62
4.4. Осучаснення виробництва саджанців із закритою кореневою системою в розсадниках підприємств галузі як пріоритетний напрямок його розбудови	63
4.5. Висновки по розділу 4	66
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ	71
ДОДАТКИ	77

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

Історія становлення сучасного вітчизняного декоративного розсадництва тісно пов'язана з набуттям Україною незалежності.

Сучасне декоративне розсадництво, як галузь сільськогосподарського виробництва, останніми роками розвивається досить інтенсивно. Суттєве зростання обсягів садово-паркового будівництва та різке збільшення потреби у високоякісному декоративному садивному матеріалі в останні роки, зумовило актуальність збільшення його виробництва прискореними темпами. Це обумовило тенденцію до організації нових та збільшення площі існуючих розсадників, розширення асортименту рослин та видів вирощуваного садивного матеріалу, вдосконалення звичних та впровадження нових технологій виробництва.

Проте, вітчизняне виробництво декоративного садивного матеріалу виявилось не готовим до ринкових умов та не в змозі забезпечити споживачів достатньою кількістю якісного садивного матеріалу за прийнятними цінами. Крім того, воно значно поступається рівню, досягнутому розвиненими країнами.

Окрім зростання попиту на декоративний садивний матеріал в Україні, необхідність удосконалення декоративного розсадництва зумовлена й не завжди науково-обґрунтованим розширенням асортименту рослин, що не сприяє максимальному використанню місцевих ресурсів і специфічних умов держави та надто повільним впровадженням новітніх технологій виробництва садивного матеріалу. Не дивно, що до цих пір частка імпортованого в Україну декоративного садивного матеріалу, за експертною оцінкою, сягає понад 50%. Значна кількість коштів йде за кордон, а могла би слугувати для розбудови України і, зокрема, вітчизняного декоративного розсадництва.

З іншого боку у державі є чималі резерви для різкого збільшення питомої ваги вітчизняної продукції декоративних саджанців деревних рослин у загальній потребі України, а у майбутньому, з урахуванням сприятливих природних умов та географічного положення, і для експортування у країни близького і далекого

зарубіжжя.

У контексті зазначеного, однією з таких можливостей, передусім, є деревне розсадництво державних лісогосподарських підприємств ДАЛР України,

особливо із врахуванням відсутності бюджетного фінансування лісової галузі з 2016 року і необхідністю, у зв'язку з цим, пошуку шляхів залучення

позабюджетних коштів для ведення своєї фахової діяльності. Для цього у підприємств лісової галузі країни є усі підстави наявні площі в розсадниках,

досвідчений фаховий персонал, досвід експортування продукції декоративного садивного матеріалу у розвинені європейські держави у минулому. Водночас, є

і недоліки, і не використані резерви та можливості у цьому надзвичайно рентабельному і перспективному напрямі виробництва.

Головними проблемами сучасного вітчизняного декоративного розсадництва залишається недостатня увага з боку держави, відсутність

цивілізованого презорого ринку його продукції і недостатнє науково-методичне та кадрове забезпечення досить складного і специфічного виробництва.

Проте, саме нині є необхідні передумови збільшення частки та осучаснення агротехнологій виробництва декоративних саджанців на постійних

лісових розсадниках підприємств ДАЛР України, що може суттєво допомогти вирішенню проблеми щодо забезпечення потреб країни для озеленення довкілля

власним, високоякісним вітчизняним садивним матеріалом деревних рослин і залучення вкрай необхідних позабюджетних коштів. Значна частина їх

допомогла би реалізації задекларованого масштабного заліснення території України та удосконалення розсадництва підприємств галузі.

Вищезазначене і зумовлює неабияку **актуальність теми** роботи та теоретичну і практичну значимість отриманих нами результатів досліджень.

Мета роботи і завдання досліджень. Метою роботи була оцінка сучасного досвіду та стану виробництва декоративних саджанців дерев і кущів в

розсадниках підприємств ДАЛР України та пошук шляхів і розробка пропозицій з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного

деревного розсадництва лісової галузі.

Гриєдиним завданням наших досліджень було:

– узагальнити сучасний стан розсадництва підприємств ДАЛР України та наявний досвід виробництва декоративного садивного матеріалу дерев і кущів в розсадниках лісових підприємств різних природних зон держави;

– проаналізувати асортимент, розміри і динаміку обсягів виробництва декоративного садивного матеріалу розсадників підприємств лісової галузі країни за 2012-2020 роки;

– виявити реальні резерви та ефективні шляхи підвищення конкурентоспроможності і рентабельності деревного декоративного розсадництва лісогосподарських підприємств та розробити науково-обґрунтовані пропозиції щодо досягнення поставленої мети.

Для реалізації визначених завдань досліджень нами була розроблена програма робіт, яка передбачала:

– огляд літературних джерел, що стосуються вітчизняного декоративного розсадництва;

– визначення проблем та перспектив сучасного декоративного розсадництва;

– аналіз природних умов України та їх придатність для ведення декоративного розсадництва;

– розкриття поняття конкурентоспроможності та рентабельності продукції підприємств;

– аналіз нормативно-регламентуючого забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва;

– аналіз бази декоративного розсадництва в Україні;

– збір матеріалів та звітної документації щодо діяльності підприємств ДАЛР України за період 2012-2020 років;

– аналіз асортименту, розмірів та обсягів вирощування декоративного садивного матеріалу підприємствами галузі в розрізі областей та природних зон протягом 2012-2020 рр. на основі звітів ДАЛР України;

– порівняння асортименту декоративних деревних рослин в розсадниках

приватної та державної форм власності;
 пошук шляхів та розробка пропозицій щодо підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України.

Все це допомогло узагальнити досвід та виконати мету роботи.

Дослідження проводилось теоретично-науковим методом. Обробка даних проводилась за допомогою комп'ютерної програми «Excel».

Об'єктом досліджень був досвід та стан виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин у розсадниках підприємств ДАЛР України.

Предметом досліджень була розробка та обґрунтування пропозицій з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України.

Методи дослідження. У магістерській роботі використані такі методи досліджень: аналіз – для досліджень даних ДАЛР України, асортименту приватних виробників садивного матеріалу, синтез – для формування висновків, отриманих в результаті аналізу даних, індукція та дедукція – для пропозицій з підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємствам ДАЛР України, математико-статистичні – для обробки та аналізу отриманих даних.

Наукова новизна та практичне значення результатів. До наукової новизни результатів досліджень належать виявлені особливості та закономірності ведення розсадництва в Україні, зокрема в підприємствах лісової галузі, яке свідчить про можливість та доцільність покращення якості вирощуваного садивного матеріалу, підвищення рентабельності та конкурентоспроможності декоративного розсадництва підприємств ДАЛР України.

У магістерській роботі узагальнено вітчизняний досвід виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин, окреслено сучасний етап розвитку українського розсадництва, охарактеризовано його здобутки, проблеми, висвітлено перспективи та обґрунтовано шляхи його розвитку.

Апробація результатів роботи. Основні результати наукових досліджень апробовані на міжнародній науково-практичній конференції «Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену» (м. Київ, 2019 р.), на 74-й Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» (м. Київ, 2020 р.), та на 75-й Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» (м. Київ, 2021 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези «Щодо актуальності збільшення виробництва декоративних саджанців у розсадниках підприємств ДАЛР України» в збірнику тез міжнародної науково-практичної конференції «Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену», тези «Шляхи підвищення рентабельності діяльності розсадників галузі у сучасних умовах» в збірнику тез 74-ї Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» та тези «Шляхи підвищення рентабельності розсадництва підприємств лісової галузі України» в збірнику тез учасників 75-ї Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства».

Ключові слова: декоративне розсадництво, лісова галузь, розсадник, шкільне відділення, декоративний садивний матеріал, саджанець.

Структура і обсяг роботи. Магістерська робота викладена на 93 сторінках комп'ютерного тексту, включає вступ, чотири розділи, висновки та пропозиції, список використаних фахових літературних джерел, що включає 54 найменування і додатки на 16 аркушах. Текстова частина роботи містить 19 ілюстрацій, серед яких 2 таблиці, 11 рисунків та 6 фотографій.

РОЗДІЛ 1

ДЕКОРАТИВНЕ РОЗСАДНИЦТВО УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

1.1. Витоки виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин, його сучасний стан та проблеми сьогодення

За 30 років незалежності України, виробництво декоративного садивного матеріалу та забезпечення ним потреб озеленення пройшло початковий етап сучасного становлення, якому притаманні певні національні особливості та характерні закономірності [34].

Наприкінці 80-х – початку 90-х років минулого століття основними виробниками декоративного садивного матеріалу для потреб озеленення та садово-паркового будівництва України були міські розсадники підприємств зеленого будівництва великих міст, які підпорядковувалися Міністерству житлово-комунального господарства УРСР [41]. У той же час розсадники поділялись на державні, комунальні та колгоспні.

Чималі обсяги садивного матеріалу для потреб зеленого будівництва вирощували в постійних розсадниках підприємств Міністерства лісового господарства України, дендропарків, ботанічних садів, та інших відомств. Всього функціонувало більш ніж 200 розсадників, які вирощували садивний матеріал деревних рослин для озеленення.

Характерними рисами розсадництва того періоду були:

- розгалуженість мережі розсадників, що охоплювала усі регіони держави;
- строга вертикальна підпорядкованість розсадників;
- плановість ведення господарства;
- орієнтація на порівняно достатнє бюджетне фінансування діяльності розсадників;
- інтенсифікація господарювання розсадників шляхом вдосконалення технології виробництва та агротехніки [6, 21], введення сівозмін, комплексної механізації та застосування добрив [18].

Варто відзначити також відносно бідний асортимент вирощуваних деревних культур і, здебільшого, одноманітність вирощуваного садивного матеріалу, переважно, саджанці (насінніві і живцеві) з відкритою кореневою системою. Асортимент у виробництві залежав від типу розсадників, (міські, районні, обласні, республіканські) які вирощували садивний матеріал дерев та кущів, рекомендований для конкретної місцевості. Цінова політика продукції розсадництва тих часів визначалась не ринковими відносинами, а так званими преїскурантами [36].

Упродовж 50-х – 80-х рр. XX ст. в Україні була постійно зростаюча потреба в садивному матеріалі для озеленення населених пунктів, що стало передумовою розвитку виробництва декоративних саджанців.

У 80-ті рр. минулого століття зелене будівництво в Україні досягло свого піку, та було результатом здійснення озеленювальних робіт в країні за державними перенективними планами комплексного розвитку зелених зон міст і робітничих селищ [32].

Проголошення незалежності України спричинило ряд суспільно-економічних змін. Перехід від планового господарювання до переважання ринкових відносин, зниження виробництва майже усіх без винятку галузей народного господарства, обмежене фінансування робіт з держбюджету, в тому числі і робіт з озеленення, призвели до зменшення потреби в садивному матеріалі та обумовили значне зменшення обсягів його виробництва, ослаблення матеріально-технічної бази розсадників, їх переорієнтації та втрати великої кількості кваліфікованих працівників [37].

Проте, в такому непростому для розсадництва періоді були й позитивні риси. Напочатку і до середини 90-х рр. XX ст. окремі розсадники Міністерства лісового господарства України й інших відомств частину своєї продукції експортували до країн Європи. Це дозволяло їм не тільки підтримувати задовільний стан свого виробництва, а також запозичити прогресивний зарубіжний досвід.

З середини 90-х років відбулось порівняно різке зростання потреби у садивному матеріалі квітково-декоративних рослин. Воно було зумовлене збільшенням обсягів робіт з озеленення. Внаслідок переорієнтації продукції розсадництва до європейських вимог, сформувався новий напрямок бізнесу, орієнтований на імпорт садивного матеріалу та з'являлись перші приватні підприємства. Значні обсяги імпорту стримували розвиток власного виробництва перспективних видів садивного матеріалу [33].

Серед рослин, що імпортувались для потреб озеленення, значну частку займав маломірний садивний матеріал з відкритою та закритою кореневою системою, який підприємства використовували для дорошення.

Постійно зростаюча потреба в садивному матеріалі і висока рентабельність розсадництва зумовили не лише появу нових підприємств, а й сприяли відновленню вирощування декоративних саджанців на діючих розсадниках.

Наразі, така тенденція притаманна розсадникам Державного агентства лісових ресурсів України (далі ДАЛР) і деяких інших відомств [34].

Нинішні суб'єкти декоративного розсадництва в Україні (приватні, державні, комунальні, та ін.) відзначаються значною неоднорідністю, але водночас мають властиві для них риси та особливості, зокрема, наступні:

- недостатня орієнтація на довгострокове виробництво, яке базується на високоефективних новітніх технологіях;
- повільне запровадження сучасних технологій розмноження і вирощування садивного матеріалу;
- відсутність цивілізованого ринку та пов'язані з цим проблеми з реалізацією продукції;
- малий асортимент вирощуваних декоративних рослин і повільне його розширення [31];
- домінування в асортименті культиварів рослин закордонної селекції [20];
- слабе науково-методичне та фахове забезпечення робіт з становлення і вдосконалення вітчизняного декоративного розсадництва.

– недостатня чи відсутня увага та допомога держави виробникам садивного матеріалу декоративних рослин [16] тощо.

Серед позитивних сторін становлення новітнього декоративного розсадництва України, насамперед, необхідно відзначити формування розгалуженої мережі розсадників приватної форми власності, значне розширення асортименту культиварів деревних рослин та асортименту продукції в підприємствах державної та комунальної форм власності [26], освоєння сучасних технологій розмноження і вирощування садивного матеріалу, в тому

числі, збільшення частки контейнерної культури [35], запровадження виробництва сунутіх матеріалів і в цілому зростання частки вітчизняної продукції на українському та закордонному ринках [35, 46].

Серед проблем та недоліків, притаманних українському сегменту виробництва декоративного садивного матеріалу, виділяють наступні:

– відсутність державної стратегії і національної політики розвитку вітчизняного декоративного розсадництва [27];

– недосконалість та недостатність з окремих питань законодавчого та нормативно-регламентуючого забезпечення, відсутність гармонізованих з європейськими регламентами рекомендацій і стандартів виробництва та вимог до продукції [36];

– неорганізованість розбудови через відсутність ефективного моніторингу змін бази розсадництва та об'ємів виробництва [25] і, через це, можливості прогнозування та цілеспрямованого, злагодженого розвитку різних напрямків його діяльності;

– неоднакова увага до розсадників різних форм власності з боку центральних органів влади і часто відкрите лобіювання інтересів державних та комунальних підприємств, або ж, навпаки, ігнорування пропозицій та побажань приватних [46].

Головними проблемами виробництва декоративного садивного матеріалу в Україні є ризики корупційно-рейдерського тиску, недостатня увага до розвитку вітчизняного розсадництва з боку держави та відсутність розвиненого прозорого

ринку його продукції. До проблем необхідно віднести й відсутність в країні дорадио-консалтингових і проектних установ, які надавали б виробникам садивного матеріалу необхідні консультаційні послуги та розробляли науково-обґрунтовані проекти організаційно-господарських планів декоративних розсадників, маркетингу продукції та професійного менеджменту [7].

Найважливішими завданнями декоративного розсадництва на сучасному етапі його розвитку є покращення чинного законодавчого і нормативно-регламентуючого забезпечення, розширення асортименту вирощуваних видів та сортів, підвищення якості продукції та частки садивного матеріалу з закритою кореневою системою в загальному об'ємі виробництва [34].

1.2. Природні умови України та їх придатність для ведення декоративного розсадництва

Україна - найбільша країна центральної Європи. Її площа становить 60,4 млн га. Територія України сягає 1300 км із заходу на схід між 22° та 40° східної довгоги і на 900 км з півночі на південь, між 52° та 45° північної широти. Її територія лежить у трьох природних зонах – Поліссі, Лісостепу і Степу Східно-Європейської рівнини. Також до її меж входять частина гір Карпат і тимчасово окупований півострів Крим з Кримським гірським кряжем [51].

Північну низинну частину України займає зона Полісся, деревна рослинність якого представлена сосновими, сосново-дубовими чи сосново-грабовими лісами і на півночі невеликими масивами ялини європейської. Деякі ділянки представлені березовими гаями.

На південь від Полісся простягається зона Лісостепу, де поширені дубово-грабові ліси, і букові на підвищених місцях заходу. Рослинність цієї зони вирізняється чергуванням широколистяних лісів та різнотравних степів [43].

Зона Степу розташована південніше Лісостепу та простягається до узбережжя Чорного і Азовського морів. Рослинність зони представлена

різнотравно-ковиловим та типчакowo-ковиловим степом. У балках і долинах річок зрідка трапляються дубово-липові ліси, а на піщаних ґрунтах ростуть мішані ліси.

Українські Карпати й Гірський Крим характеризуються вертикальною зональністю та різноманітністю природних умов. Рослинність Закарпаття переважно культивована, а рослинність Південного берега Криму субтропічна.

Зі сходу Україна межує з Росією, з півночі з Білоруссю, а на заході й південному заході межує з кордонами Молдови, Румунії, Угорщини, Словаччини, Польщі.

Вцілому географічне положення України вкрай сприятливе для розвитку міжнародних відносин та для економічних і культурних зв'язків з країнами Європи та інших континентів. В зв'язку з вищесказаним, потенційні можливості перетворення розсадництва у важливий складник економіки країни очевидні.

Ґрунтовий покрив України надзвичайно різноманітний. На рівнинній частині України поширені чорноземні, лучні, лучно-чорноземні і болотні ґрунти, дерново-підзолисті, каштанові, сірі лісові, солончаки, солонці та солоді. Слабкородючі ґрунти, які вимагають хімічної меліорації, займають близько 20% території [3]. В гірських регіонах переважають поверхнево-оглеєні, дерново-підзолисті, бурі лісові, буро-підзолисті, гірські чорноземні, гірсько-лучні, гірсько-торфові, червоно-бурі, дерново-глейові та коричневі ґрунти.

Ґрунти Полісся представлені дерново-підзолистими ґрунтами різного механічного складу, ступеня оглеєності та підзолистості, а також болотними ґрунтами. Зустрічаються сірі та темно-сірі лісові ґрунти.

В Лісостепу основними є чорноземи типові й сірі лісові ґрунти. Найбільш поширені чорноземи типові й вилуговані. Їх характерною ознакою є відносно глибокий гумусовий горизонт [39].

У Степовій зоні сформувався більш однорідний ґрунтовий покрив, ніж у Лісостепу. У північній підзоні переважають чорноземи середньогумусні звичайні [3].

На півдні Причорноморської низовини сформувались чорноземи південні.

На крайньому півдні Причорноморської низовини, розвинені темно-каштанові й каштанові солонцюваті ґрунти, з якими в комплексі залягають солонці.

Близько 80% сільськогосподарських угідь в Україні займають орні землі. Після них йдуть пасовища (13%) та сіножаті (5%). В Степу та Лісостепу сільськогосподарські угіддя складають 70-80% всієї земельної площі, в Карпатах та деяких поліських районах частина сільськогосподарських угідь не перевищує 60% [34].

Ведення сільськогосподарського господарства в Україні призвело до зниження родючості ґрунтів та вмісту гумусу в них, погіршення їх структури та фізико-хімічних властивостей, збільшення забруднення пестицидами, хімічними добривами і промисловими токсинами [31].

Екстенсивна технологія землеробства в період 1961–1990 рр. призвела до зменшення вмісту гумусу. Разом з тим значно збільшилися площі еродованої ріллі, що досягли понад 1/3 всіх орних земель України. Щорічно порушується до 200 тис. га земель, проте темпи їх рекультивуації недостатні [34].

Клімат України в цілому сприятливий для успішного ведення декоративного розсадництва. При цьому, варто передбачати відповідні заходи для обмеження впливу несприятливих для галузі погодних процесів [3].

Загальною закономірністю клімату України є зростання його континентальності з заходу на схід та близький до широтної зональності

розподіл температур, вологості та опадів [8].

Чітко виражені пори року та переходи між ними є характерною особливістю клімату України. Окремим кліматичним регіоном є Південний берег Криму. Клімат Українських Карпат гірський, континентальний та залежить від висоти точки над рівнем моря.

Найвищі середні багаторічні добові температури повітря на території України спостерігаються у третій декаді липня (+20 – +25°C), а найнижчі – у третій декаді січня (-3 – -10°C) [52].

Опади на території України розподіляються нерівномірно [43]. Найбільші суми опадів зафіксовано в Українських Карпатах – понад 1500 мм, найменше – на Чорноморсько-Азовському узбережжі – до 300 мм на рік.

Ґрунтово-кліматичні умови України дозволяють вирощувати на її території велику кількість видів та сортів декоративних деревних рослин. Певні труднощі для ведення розсадництва та отримання якісного садивного матеріалу декоративних рослин широкого асортименту обумовлюють суттєві відмінності у ґрунтово-кліматичних умовах.

Ґрунтово-кліматичні умови України загалом сприятливіші для розвитку декоративного розсадництва та ефективної виробничої діяльності, ніж природні умови навіть передових європейських країн. Різноманіття природних умов (враховуючи субтропіки південного берега Криму та теплу рівнинну частину Закарпаття), наявність родючих ґрунтів та відносна забезпеченість водними ресурсами, навіть в степовій частині країни, дозволяють вирощувати якісний садивний матеріал широкого асортименту. До того ж, вирощений за таких природних умов декоративний садивний матеріал більш придатний для експортування закордон, ніж рослини західноєвропейського походження. Крім цього, урахування зональних особливостей та наявність трудових ресурсів у комплексі з вищезазначеними чинниками робить Україну державою з неабиякими потенційними

можливостями для розвитку та становлення високоєфективного декоративного розсадництва [34].

Поняття конкурентоспроможності та рентабельності продукції державних підприємств

З точки зору конкурентної боротьби, визначальною характеристикою підприємства є його конкурентоспроможність. Вона характеризує

життєздатність підприємства та результати його виробничої діяльності в умовах конкурентного ринку. Мета конкуренції – боротьба за отримання

якогого більшого прибутку [17].

За визначенням П. С. Зав'ялова, конкурентоспроможність підприємства – це можливість ефективної господарської діяльності і її практичної прибуткової реалізації в умовах конкурентного ринку [11, с. 213].

Конкурентоспроможність підприємства забезпечується такими показниками як висока виробнича ефективність, що реалізується за рахунок сучасного обладнання, технологій, кваліфікованих працівників та здатності

завоювати й тривалий час утримувати стійкі позиції на ринку, які

забезпечуються ефективним використанням принципів маркетингового управління.

Основними умовами забезпечення конкурентоспроможності є застосування сучасних методів дослідження й розробок, наукових підходів до

стратегічного менеджменту; забезпечення єдності розвитку управління економіки, техніки, технології; формування системи заходів з забезпечення конкурентоспроможності різних об'єктів; розгляд взаємозв'язків функцій

управління будь-якими процесами на всіх стадіях життєвого циклу об'єкта.

Усі фактори конкурентоспроможності що впливають на відношення покупців до підприємства та її продукції можна умовно розділити на зовнішні та внутрішні.

До зовнішніх факторів відносять сукупність суб'єктів господарювання, суспільних, економічних та природних умов, національних і міждержавних інституціональних структур та інших зовнішніх умов і чинників, що діють в глобальному оточенні і здійснюють вплив чи можуть вплинути на функціонування підприємства [10].

Під внутрішніми факторами розуміють контрольовані чинники діяльності підприємства, до яких відносяться діяльність керівництва та апарату управління підприємства; система технологічного оснащення (оновлення обладнання та технологій на більш прогресивні, забезпечує підвищення конкурентоспроможності підприємства і підсилює внутрішню гнучкість виробництва); сировина, матеріали і напівфабрикати, якість яких суттєво впливає на конкурентоспроможність підприємства; збут продукції, його об'єм та витрати на реалізацію.

Аналіз впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на конкурентоспроможність підприємства дає змогу підвищити рівень конкурентоспроможності підприємства і його продукції; знизити рівень невизначеності й ризику в процесі виробничо-збутової діяльності підприємства; зберегти конкурентні позиції та збільшити частку ринку, що належить підприємству; підвищити якість стратегічного планування та прогнозування виробничо-збутової діяльності підприємства [17].

Рентабельність є одним із найважливіших вартісних показників ефективності виробництва, що характеризує рівень віддачі активів та ступінь використання капіталу в процесі виробництва. Рентабельність прямо пов'язана з отриманням прибутку. Рентабельність – це відносний показник, тобто рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. Рентабельність – це співвідношення прибутку з понесеними витратами [4].

Показники рентабельності умовно розділяють на наступні групи: рентабельність капіталу (активів); рентабельність продукції; показники розраховані на основі потоків наявних грошових коштів [1].

Важливим фактором зростання прибутку й рентабельності та підвищення ефективності виробництва є збільшення обсягів виготовлення товарів та послуг, що здійснюється двома шляхами: екстенсивним – за рахунок збільшення кількості залучених у виробництво факторів та інтенсивним – за рахунок покращення технологій.

Для характеристики компонентів формування прибутку та доходів підприємства надзвичайно важливими є показники рентабельності. Показники рентабельності використовуються при аналізі виробництва як інструмент ціноутворення та інвестиційної політики. На відміну від прибутку, вони в більшій мірі характеризують підсумкові результати господарювання, так як їх величина показує співвідношення між наявними та використаними ресурсами.

Рентабельність підприємства прямо залежить від його прибутку. Аби отримати максимальний прибуток підприємству необхідно в повній мірі використовувати ресурси, що знаходяться в його розпорядженні. Нарощення випуску зменшує витрати на одиницю продукції, а отже, знижується собівартість, що у висновку веде до збільшення прибутку від реалізації продукції. Крім того, додаткове виробництво рентабельної продукції вже само собою приносить додатковий прибуток. Таким чином, збільшення випуску рентабельної продукції, за умови її реалізації, дає значний приріст об'єму прибутку.

Показник рентабельності дає уявлення про достатність чи нестачу прибутку, порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на виробництво і реалізацію та на діяльність підприємства в цілому. Аналізуючи середні рівні рентабельності можна зробити висновок, які види продукції та які господарські підрозділи забезпечують найбільшу прибутковість, що є надзвичайно важливим в сучасних ринкових умовах, де фінансова стійкість підприємства залежить від спеціалізації і концентрації виробництва [53].

1.4. Адаптація нормативно-регламентуючого забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва до вимог Євросоюзу як умова

виходу його продукції на зарубіжні ринки

Для налагодження відносин з провідними країнами Європи в питаннях застосування загальних правил ведення розсадництва, вкрай важливим є формування цивілізованого ринку декоративного садивного матеріалу в Україні.

На сьогоднішній день, забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва в частині наукового обґрунтування зональної системи ведення господарства щодо насінництва, розмноження та вирощування деревних рослин залишає бажати кращого. Слабкою є база нормативно-правового регламентування, зокрема, з охорони прав на сорти рослин [45], яке може створювати сприятливі умови для розвитку та захищати інтереси вітчизняних виробників.

Надзвичайно важливою є стандартизація, розробка і удосконалення стандартів [22], та їх відповідність кращим світовим аналогам, що забезпечило б ефективний державний та внутрішньогосподарський контроль за якістю садивного матеріалу та відповідне місце України на європейському ринку.

З урахуванням недоліків, що притаманні вітчизняному виробництву декоративного садивного матеріалу, для удосконалення розсадництва необхідні:

- розробка державницької стратегії і національної політики розвитку вітчизняного декоративного розсадництва;
- вдосконалення законодавчого і нормативно-інструктивного забезпечення, розробка відповідних європейським рекомендацій технічних регламентів на садивний матеріал;
- впровадження дієвого моніторингу змін обсягів виробництва та бази розсадництва і моделювання сценаріїв його розвитку;
- забезпечення рівнозначної уваги розсадникам різних форм власності від центральних органів виконавчої влади та наукових установ [34].

До організаційних заходів вдосконалення виробництва варто віднести регламентування діяльності суб'єктів розсадництва і контроль за дотриманням виробниками нормативно-регламентуючих вимог. В контексті цього актуальною

є реєстрація виробників декоративних рослин в державному реєстрі виробників насіння та садивного матеріалу [12], і аналіз їх відповідності установленим загальним вимогам для здійснення такого специфічного виду діяльності.

До наукових заходів зі сприяння покращенню стану декоративного розсадництва входять: узагальнення інформації, розробка рекомендацій, апробація рекомендованих заходів [34]. Рекомендації повинні містити районований асортимент рослин, сортимент продукції, агротехнічні заходи з урахуванням зональних особливостей вирощування садивного матеріалу, агробіологічні і агротехнічні основи отримання сортового насіння, контроль посівних і сортових якостей [12].

Роль органів державного управління та контролю полягає в реалізації державної політики у сфері насінництва та розсадництва декоративних рослин і прийнятті відповідних регламентуючих рішень на всіх рівнях державної виконавчої влади [34].

Після одержання незалежності України прийнято значущі для галузі закони: «Про насіння і садивний матеріал» [12], «Про охорону прав на сорти рослин» [13] та інші нормативно-інструктивні акти, що захищають права селекціонерів та регламентують виробництво, реалізацію і використання насіння й садивного матеріалу.

Надалі, відповідно до діючих «Атестаційних вимог до суб'єктів насінництва та розсадництва у сфері квітково-декоративного насіння і садивного матеріалу» [2] та чинного законодавства, було видано наказ Мінжитлокомунгоспу України «Про затвердження «Методичних рекомендацій з ведення книги розсадника декоративних рослин», з метою належної організації діяльності розсадників декоративних рослин.

Доцільність впровадження системи розсадництва на законодавчому та інших рівнях викликана необхідністю підтримки та захисту інтересів вітчизняних виробників садивного матеріалу декоративних деревних рослин у процесі реалізації державної політики в сфері декоративного розсадництва [25].

За сучасних умов, значущою невідповідністю законодавчо-нормативного

забезпечення виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин є чинність стандартів, розроблених за часів СРСР.

Нині, нові національні стандарти (ДСТУ) стали першим кроком до гармонізації з європейськими регламентами вітчизняних вимог до виробництва садивного матеріалу [22]. Проте, вони мало чим відрізняються від застарілих ГОСТ. Тому зараз надзвичайно актуальною є розробка нових нормативів, адаптованих до європейських регламентів чи директив Євросоюзу щодо садивного матеріалу.

Об'єктом сучасної вітчизняної стандартизації у галузі декоративного розсадництва є види садивного матеріалу, зокрема, саджанці декоративних деревних рослин, а процес та технологія їх виробництва визначають область стандартизації [34].

Стандартизація є запорукою високої якості продукції, яка може бути досягнута на даному етапі. За більш ніж сторічний шлях виробництва та стандартизації в галузі розсадництва, країни Євросоюзу мають лише регламенти та директиви на садивний матеріал з загальними вимогами [22].

Відсутність елементарної регламентації виробництва і виробничих відношень на сучасному етапі становлення декоративного розсадництва не сприяє формуванню та розвитку цивілізованого ринку його продукції [23].

З огляду на світові підходи в галузі декоративного розсадництва, дуже важливо мати вітчизняний стандарт-глосарій, що унормує тлумачення основоположних фахових термінів і їх використання виробниками.

За останні роки спеціалістами разом з провідними установами галузі було розроблено ряд ДСТУ:

– ДСТУ «Насіння багаторічних квітково-декоративних культур. Технічні умови»;

– ДСТУ «Насіння однорічних і дворічних квітково-декоративних культур. Технічні умови»;

– ДСТУ «Насіння квітково-декоративних культур. Правила приймання та методи визначення якості»;

– ДСТУ «Рослини горщечкові квітучі. Технічні умови»;
 – ДСТУ «Рослини горщечкові декоративно-листяні. Технічні умови»;
 – ДСТУ «Саджанці деревних рослин із закритою кореневою системою. Пакування, маркування, транспортування. Загальні вимоги»;

– ДСТУ «Саджанці деревних рослин із відкритою кореневою системою. Пакування, маркування, транспортування і зберігання. Загальні вимоги»;
 – ДСТУ «Дибулيني та бульбоцибулини квіткових культур. Технічні умови».

Більшість із цих стандартів пройшли попередній розгляд та прийняті до опублікування.

Крім того було розроблено наступні нормативно-регламентуючі документи:

– Положення про систему насінництва і розсадництва квітково-декоративних рослин;

– Атестаційні вимоги до суб'єктів насінництва і розсадництва в сфері квітково-декоративного насіння та садивного матеріалу;

– Проект Інструкції з апробації сортових посівів газонних трав;

– Проект Інструкції з апробації сортових посівів квіткових культур;

– Проект Інструкції з апробації маточних насаджень та садивного матеріалу деревних декоративних культур;

– Методичні рекомендації з ведення книги розсадника декоративних рослин;

– Порядок контролю за дотриманням атестаційних вимог суб'єктами насінництва і розсадництва в сфері квітково-декоративного насіння та садивного матеріалу [44].

Деякі з вищезазначених документів уже затверджені та набули чинності.

Всі вони є вирішальним кроком до гармонізації вітчизняного регламентуючого і законодавчо-нормативного забезпечення в галузі декоративного розсадництва, реалізація якого буде сприяти вдосконаленню виробництва садивного матеріалу в Україні, підвищенню його якості та, відповідно,

конкурентоспроможності [34].

1.5. Висновки по розділу 1

України

Україна – країна з неабиякими потенційними можливостями та наявними природними ресурсами і трудовими резервами для розвитку та становлення високоефективного декоративного розсадництва. Географічне положення України вкрай сприятливе для розвитку міжнародних відносин та для економічних і культурних зв'язків з країнами Європи та інших континентів.

Проте, сучасний стан декоративного розсадництва України не відповідає потенційним можливостям та неспроможний на належному рівні забезпечити потреби держави у садивному матеріалі для озеленення та садово-паркового будівництва [34].

Серед здобутків вітчизняного декоративного розсадництва є розбудова достатньо розгалуженої мережі приватних розсадників та опанування новітніх технологій вирощування садивного матеріалу.

Для підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва, на даному етапі його розвитку, найважливішими завданнями є розширення асортименту вирощуваних культур, підвищення якості продукції та збільшення частки садивного матеріалу з закритою кореневою системою у загальних обсягах виробництва [38].

Конкурентоспроможність підприємства чи продукції характеризує можливість та ефективність його адаптації до умов конкурентного середовища [17].

Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують остаточні результати господарювання, тому що їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами. Вони використовуються і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні [53].

Головними проблемами сучасного декоративного розсадництва є недостатня увага з боку держави, а також слабе науково-методичне та факове забезпечення досить складного і специфічного виробництва, наслідком чого є

нехтування ґрунтово-кліматичними особливості України, що не сприяє максимально-можливому використанню наявних місцевих резервів та сприятливих умов. Особливої гостроти набувають проблеми, зумовлені реалізацією положень

Законів України «Про охорону прав на сорти рослин» та «Про насіння і садивний матеріал».

У цьому напрямку були проведені певні дії з боку державних органів виконавчої влади. Так, в 2004 р. Держжитлокомунгоспом України було виділено кошти на проведення досліджень для розробки підзаконних актів та регламентуючих матеріалів, щодо виробництва насіння та декоративного садивного матеріалу, які були б державними й максимально враховували інтереси виробників і користувачів продукції розсадництва.

Серед проблем виробництва декоративного садивного матеріалу є ризики корупційно-рейдерського тиску та відсутність цивілізованого прозорого ринку його продукції [34].

РОЗДІЛ 2

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ, АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ, ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ, ПРОГРАМА РОБІТ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Актуальність теми та мета роботи

За відсутності з 2016 року бюджетного фінансування лісогосподарської діяльності підприємств лісової галузі, неабияк зросла актуальність залучення позабюджетних коштів. Таким важливим шляхом та реальним резервом, з урахуванням наявних потенційних можливостей вітчизняного декоративного розсадництва (природні ресурси, вільні площі, виробничі потужності, трудові резерви та власний досвід) є суттєве збільшення частки вирощування високорентабельного декоративного садивного матеріалу в розсадниках підприємств галузі.

Особливо актуальним збільшення обсягів їх виробництва є на фоні постійного зростання попиту на декоративні саджанці як в Україні так і в світі загалом. Вищезазначене, з урахуванням географічного положення України та

меншої собівартості виробництва садивного матеріалу у розсадниках підприємств лісової галузі, зумовлює його високу конкурентоспроможність не лише на вітчизняному, а й на зарубіжному ринку та свідчить про неабиякі перспективи та можливості його експортування, які наразі в повній мірі не використовуються.

Для задоволення потреб зеленого будівництва та отримання максимального прибутку, підприємствам необхідно в повній мірі використовувати наявні ресурси, вдосконалювати виробництво, запроваджувати нові технології та нарощувати обсяги виробництва. Збільшення виробництва конкурентоспроможної та високорентабельної продукції веде до збільшення прибутку.

Вищезазначене і зумовлює неабияку **актуальність теми** роботи та теоретичну і практичну значимість проведених нами досліджень.

Метою роботи був пошук шляхів з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України та розробка пропозицій з його використання підприємствами галузі.

Об'єктом досліджень був досвід та стан виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин у розсадниках підприємств ДАЛР України.

Предметом досліджень була розробка та обґрунтування пропозицій з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України.

Для виконання цієї мети було опрацьовано багаторічні дані щодо асортименту, розмірів, зміни площ та обсягів виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин в підприємствах ДАЛР України, прослідковано характерні особливості та визначено перспективи його подальшого розвитку [14, 15].

2.2. Головні завдання, програма робіт та методика досліджень

Головними завданнями дослідження є аналіз динаміки, обсягів, розмірів та асортименту виробництва декоративного садивного матеріалу підприємствами ДАЛР України в розрізі областей та природних зон, пошук шляхів підвищення ефективності використання надбань науковців та лісівників галузі для інтенсифікації та екологізації ведення лісового та декоративного розсадництва, пошук шляхів з підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України та розробка пропозицій з його використання підприємствами галузі.

Для написання магістерської роботи було визначено та виконано наступну програму робіт:

- проведено огляд літературних джерел, що стосуються вітчизняного декоративного розсадництва;
- визначено основні проблеми та перспективи сучасного декоративного розсадництва;
- проаналізовано природні умови України та їх придатність для ведення декоративного розсадництва;
- розкрито поняття конкурентоспроможності та рентабельності продукції підприємств;
- проведено аналіз нормативно-регламентуючого забезпечення вітчизняного декоративного розсадництва;
- проведено аналіз бази декоративного розсадництва в Україні;
- під час виробничої практики зібрано матеріали та звітню документацію щодо діяльності підприємств ДАЛР України за період 2012-2020 років;
- згідно звітів ДАЛР України, проаналізовано асортимент, розміри та обсяги вирощування декоративного садивного матеріалу підприємствами галузі в розрізі областей та природних зон протягом 2012-2020 років;
- здійснено порівняння асортименту декоративних деревних рослин в розсадниках приватної та державної форм власності;
- запропоновано шляхи підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва ДАЛР України;

• зроблено висновки та надано пропозиції щодо вирішення проблем та покращення стану сучасного розсадництва.

У магістерській роботі використані такі методи досліджень: аналіз для досліджень даних ДАЛР України, асортименту приватних виробників садивного матеріалу, синтез – для формування висновків, отриманих в результаті аналізу даних, індукція та дедукція – для пропозицій з підвищення рентабельності та конкурентоспроможності підприємствам ДАЛР України, математико-статистичні – для обробки та аналізу отриманих даних.

2.3. Обсяг виконаних робіт

Для аналізу зміни площ розсадників та обсягів виробництва садивного матеріалу використовувались статистичні дані звітів ДАЛР України за 2012-2020 рр. За формами ЛГ-15 було проведено дослідження та зведено обсяги виробництва декоративного садивного матеріалу різної висоти в розсадниках підприємств галузі в усіх областях України в розрізі природних зон. Дані дослідження дали змогу прослідкувати динаміку змін площі шкільних відділень та обсягів вирощування садивного матеріалу в розрізі його висоти.

Для проведення подальших досліджень, в кожній природній зоні було вибрано по 3 модельні ОУЛМГ з середніми показниками площ, задіяних у виробництві та обсягів вирощуваного садивного матеріалу. Звітні матеріали по 12-ти обласних управліннях були люб'язно надані їх дирекцією для подальших досліджень.

На основі звітів було проаналізовано наявність саджанців в шкільках і плантаціях підприємств ДАЛР України у розрізі областей і природних зон станом на 20.10.2020 року; обсяги вирощування декоративних саджанців в розсадниках підприємств галузі в природних зонах України станом на 20.10.2020 року, зокрема у розрізі їх висоти; розподіл стандартних саджанців в шкільках і на плантаціях досліджуваних ОУЛМГ за асортиментом в розрізі природних зон станом на 2020 рік.

Для порівняння асортименту розсадників приватної та державної форм

власності, використано прайси підприємств, взяті з їх офіційних інтернет-сайтів [19, 50]. Значну і важливу інформацію щодо особливостей організації, фахової діяльності, досвіду виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин деревними розсадниками державної і приватної форм власності було отримано в результаті рекогносційних обстежень їх територій та виробничих потужностей і проведених фахових опитувань керівників і спеціалістів. Під час виробничих практик було обстежено ДП «Волинський лісовий селекційно-насіневий центр» та приватні розсадники декоративних рослин «Природа», «Зелена мрія» і «Зелена країна».

Проведені дослідження допомогли узагальнити досвід вирощування декоративного садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України та виконати мету роботи.

Дослідження проводились теоретично-науковим методом. Обробка даних проводилась за допомогою комп'ютерної програми «Excel».

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА БАЗИ ДЕКОРАТИВНОГО РОЗСАДНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ДАЛР УКРАЇНИ

З точки зору фахового прогнозу щодо перспектив розвитку вирощування декоративного садивного матеріалу в Україні, зокрема в підприємствах лісової галузі, важливе місце належить оцінюванню сучасної бази розсадництва.

Державний сегмент розсадництва України, головним чином, представлений частиною постійних лісових розсадників ДАЛР України, більшість яких вирощує досить обмежений асортимент декоративних рослин [5].

Оцінювання бази розсадництва в системі лісового господарства України проводиться на основі статистичної звітності щодо розсадництва, яке впродовж усіх років здійснювалось без перерви. Показниками звітів є: кількість виробників, загальна площа розсадників в розрізі областей, сортимент і асортимент вирощеного садивного матеріалу, розподіл за висотою в межах саджанців.

Значну частку декоративного садивного матеріалу деревних рослин для потреб озеленення вирощують комунальні розсадники, які сконцентровані в міських підприємствах зеленого будівництва.

З набуттям незалежності в Україні, поряд з державними та комунальними, формується мережа приватних розсадників та садових центрів, метою яких є забезпечення потреб України в декоративному садивному матеріалі для садово-паркового будівництва та озеленення. Точна кількість приватних підприємств не відома, але за певними підрахунками вона становить близько 300 підприємств.

У 2014 році було створено портал для садівників – *landscape.ua*, де подається інформація про виробників садивного матеріалу, садові центри та ландшафтні фірми.

За статистичними даними, більшість декоративних розсадників знаходиться в зоні Лісостепу та Полісся. Більше половини таких підприємств за організаційно-правовою формою господарювання є комунальними.

Станом на 2019 рік, в ДАЛР нараховувалось 597 постійних розсадників (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Найвність розсадників по Держлісагентству станом на 2019 р.

Переважна частина постійних лісових розсадників, які вирощують садивний матеріал для потреб озеленення, розташовані в центральній та південній частині України. Характерною рисою розсадників ДАЛР є їх практично рівномірність розповсюдження по всій території України.

На відміну від державних розсадників, кількість приватних підприємств у межах країни постійно збільшується [34].

3.1. Обсяги виробництва декоративного садивного матеріалу деревних

рослин підприємствами ДАЛР України у розрізі природних зон

З 2016 року, по закінченню програми «Ліси України», лісова галузь залишилась без бюджетного фінансування. В зв'язку з цим, в сучасних умовах,

на перший план виходить залучення позабюджетних коштів. Одним з перспективних напрямків цього є виробництво декоративного садивного матеріалу, попит на який щорічно зростає.

В цьому контексті актуально узагальнити сучасний стан виробництва декоративного садивного матеріалу в підприємствах ДАЛР.

На основі звітів про наявність саджанців в шкілках і плантаціях ДАЛР України за 2012-2020 рр. нами було розроблено зведені таблиці, які дозволяють прослідкувати зміни площі шкільних відділень та обсягів вирощування декоративного садивного матеріалу різної висоти, в розсадниках підприємств галузі в розрізі природних зон (табл. 3.1.-3.2.).

Таблиця 3.1
Наявність саджанців в шкілках і плантаціях підприємств ДАЛР України у розрізі областей і природних зон протягом 2012-2019 рр.

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
		до 0,7		0,8-1,8	1,9 і >			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2012 рік								
Волинська	14,80	250,29	166,90	123,19	21,65	22,06	0,00	0,00
Житомирська	27,74	171,77	51,02	41,12	8,52	1,38	1,43	1,08
Рівненська	27,22	702,00	307,00	252,00	47,00	8,00	0,00	0,00
Чернігівська	11,35	88,80	58,43	42,96	15,33	0,14	0,13	1,28
ПОЛІССЯ разом	81,11	1212,9	583,35	459,27	92,50	31,58	1,56	2,36
Вінницька	35,68	219,16	148,70	107,18	32,69	8,83	4,01	14,70
Київська	20,60	226,55	155,11	111,50	26,35	17,26	8,44	2,03
Полтавська	7,88	104,75	87,44	64,88	16,38	6,18	3,99	15,66
Сумська	13,45	141,46	103,83	81,84	19,38	2,62	0,17	14,53
Тернопільська	11,04	299,10	206,30	172,10	39,20	5,00	0,00	1,00
Харківська	33,79	160,91	141,96	74,00	59,31	8,65	0,43	0,94

Хмельницька	29,27	302,48	245,54	181,67	38,21	25,66	0,52	7,33
Черкаська	11,46	196,68	164,25	141,28	18,34	4,63	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	163,2	1651,1	1253,1	934,45	239,9	78,82	17,57	56,19
Дніпропетровська	14,50	101,25	95,17	73,63	14,28	7,26	0,00	0,00
Донецька	31,41	110,86	80,59	54,22	19,17	7,20	0,46	6,00
Запорізька	19,24	195,59	129,88	72,80	38,87	18,21	1,00	1,30
Кіровоградська	9,95	162,30	119,53	80,25	37,30	1,98	2,26	3,47
Луганська	12,08	203,18	201,83	106,74	52,78	22,11	0,00	0,00
Миколаївська	5,83	92,17	73,48	62,12	10,17	1,19	1,84	11,63
Одеська	45,90	190,92	127,87	37,89	67,59	22,39	4,87	71,52
Херсонська	10,94	130,21	119,18	53,79	54,25	11,14	1,80	2,40
СТЕП разом	149,9	1186,5	947,53	541,42	314,4	91,69	12,23	96,32
Закарпатська	4,58	1273,2	850,42	831,11	18,11	1,20	0,00	0,00
Івано-Франківська	9,78	217,79	166,94	132,14	26,66	8,14	0,00	0,00
Львівська	14,28	351,77	323,54	261,42	36,52	5,60	4,86	0,76
Чернівецька	11,35	88,80	58,43	42,96	15,33	0,14	0,13	1,28
КАРПАТИ разом	39,99	1931,6	1399,3	1267,6	116,6	15,08	5,00	2,04
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	447,3	6115,9	4326,6	3310,0	791,0	225,6	37,40	161,30

Продовження таблиці 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2013 рік								
Волинська	15,72	157,86	126,19	86,07	39,27	0,85	0,00	0,00
Житомирська	28,72	166,49	52,98	45,01	6,64	1,33	1,57	1,18
Рівненська	24,18	683,00	290,00	238,00	48,00	4,00	0,00	0,00
Чернігівська	9,84	31,63	61,46	47,04	14,29	0,13	0,12	1,24
ПОЛІССЯ разом	78,46	1089,0	530,63	416,12	108,2	6,31	1,69	2,42
Вінницька	27,69	122,88	114,21	95,09	16,63	2,49	0,00	0,00
Київська	19,68	232,17	141,22	106,62	25,78	8,82	0,02	0,16
Полтавська	6,35	85,90	68,14	50,00	16,91	1,23	3,86	16,30
Сумська	15,01	173,26	137,80	106,52	30,85	0,43	0,57	16,23
Тернопільська	8,94	254,50	165,30	135,20	24,30	5,80	0,20	1,00
Харківська	29,80	140,55	126,85	75,40	50,61	0,84	0,43	0,94
Хмельницька	32,42	323,54	191,32	144,69	42,50	4,03	0,41	6,87
Черкаська	9,70	171,19	137,31	116,56	19,46	1,29	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП	149,6	1504,0	1082,1	830,08	227,1	24,92	5,50	41,50

разом									
Дніпропетровська	10,30	64,70	58,63	39,19	15,10	4,34	0,00	0,00	
Донецька	30,98	107,21	69,65	41,43	20,05	8,17	0,58	4,97	
Закарпатська	20,30	197,99	142,36	87,59	34,93	19,84	1,00	1,30	
Кіровоградська	9,42	183,45	154,61	103,56	49,18	1,87	2,26	3,47	
Луганська	11,39	208,83	205,91	91,65	89,03	25,23	0,00	0,00	
Миколаївська	4,18	94,52	74,09	54,32	19,77	0,00	1,84	11,63	
Одеська	42,27	173,07	129,79	41,93	63,60	24,26	1,60	58,80	
Херсонська	11,87	145,76	131,97	54,17	69,53	8,27	1,80	2,40	
СТЕП разом	140,7	1175,5	967,01	513,85	361,2	91,97	9,08	82,57	
Закарпатська	4,03	1004,1	603,37	574,04	29,33	0,00	0,00	0,00	
Івано-Франківська	8,11	174,78	113,48	89,99	22,53	0,96	0,00	0,00	
Львівська	12,46	292,05	276,85	214,47	57,64	4,74	0,06	0,26	
Чернівецька	9,84	31,63	61,46	47,04	14,29	0,13	0,12	1,24	
КАРИАТИ разом	34,43	1552,6	1055,2	928,53	123,8	5,83	0,18	1,50	
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	421,5	5466,9	3760,6	2777,1	845,2	138,4	17,10	131,60	

Продовження таб.підп. 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			Всього		
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2014 рік								
Волинська	10,24	112,47	100,52	62,04	38,23	0,25	0,00	0,00
Житомирська	29,74	229,48	66,29	54,32	9,76	2,21	1,57	0,95
Рівненська	24,81	740,00	314,00	253,00	54,00	7,00	0,00	0,00
Чернігівська	11,87	93,75	64,23	49,43	13,83	0,97	0,11	1,81
ПОЛІССЯ разом	76,66	1175,7	545,04	418,79	115,8	10,43	1,68	2,76
Вінницька	32,85	178,10	133,33	106,80	19,92	6,61	0,00	0,00
Київська	26,16	247,04	133,93	94,57	26,29	13,07	8,42	1,81
Полтавська	9,72	134,74	103,91	74,51	24,04	5,36	0,42	3,86
Сумська	11,98	128,20	109,86	70,68	35,93	3,25	0,57	16,23
Тернопільська	11,45	259,40	155,50	130,70	18,00	6,80	0,20	1,00
Харківська	33,30	130,62	106,25	58,28	24,04	23,06	0,43	0,94
Хмельницька	36,62	356,75	194,05	162,75	25,83	5,47	0,50	7,25
Черкаська	13,83	184,35	130,87	109,26	18,23	3,38	0,00	0,00

ЛІСОСТЕП разом	175,9	1619,2	1067,7	807,55	193,2	66,99	10,54	31,09
Дніпропетровська	11,38	59,43	56,87	30,65	19,49	6,73	0,00	0,00
Донецька	28,22	216,60	195,80	170,80	21,16	3,84	0,45	3,91
Запорізька	19,04	171,98	116,24	62,73	39,01	14,50	1,03	1,75
Кіровоградська	10,61	127,66	116,96	100,77	14,20	1,98	2,26	3,47
Луганська	11,65	209,68	204,29	87,32	91,64	25,33	0,00	0,00
Миколаївська	4,33	59,46	58,60	40,90	17,70	0,00	1,84	11,56
Одеська	46,85	190,93	100,31	28,63	51,74	19,94	6,74	105,96
Херсонська	14,05	128,89	105,21	79,61	18,39	7,20	1,80	2,40
СТЕП разом	146,1	1164,6	954,27	601,41	273,3	79,53	14,12	129,05
Закарпатська	3,63	927,94	556,95	527,12	35,33	0,50	0,00	0,00
Івано-Франківська	9,69	226,26	131,27	103,06	25,52	2,69	0,00	0,00
Львівська	11,40	268,22	249,34	196,71	46,64	6,19	9,86	2,28
Чернівецька	11,87	93,75	64,23	49,43	13,83	0,97	0,11	1,81
КАРПАТИ разом	36,59	1516,2	1002,0	876,33	121,3	10,35	9,97	4,09
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	434,6	5528,6	3612,7	2736,6	706,3	169,8	36,50	166,70

Продовження таб.лиці 3/1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
1	2	3		до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
2015 рік								
Волинська	13,09	136,98	127,34	102,24	15,62	9,48	0,00	0,00
Житомирська	31,33	217,53	70,61	58,71	8,14	3,70	1,57	1,05
Рівненська	21,12	599,00	272,00	213,00	52,00	7,00	0,00	0,00
Чернігівська	10,94	95,09	88,25	70,66	16,87	0,73	0,13	4,87
ПОЛІССЯ разом	76,48	1048,6	558,20	444,61	92,63	20,96	1,70	5,92
Вінницька	28,46	156,08	102,43	85,47	13,14	3,82	0,00	0,00
Київська	19,07	226,21	152,54	105,99	31,29	15,26	0,02	0,15
Полтавська	12,53	127,23	118,21	81,78	30,75	5,68	1,50	9,79
Сумська	15,67	135,49	110,48	89,97	18,96	1,53	0,23	6,73
Тернопільська	8,00	231,40	155,90	144,80	8,30	2,80	0,90	1,40
Харківська	26,88	132,80	108,38	55,57	25,44	27,37	0,43	0,94
Хмельницька	35,56	288,26	131,12	106,48	18,88	5,76	0,50	6,06

Черкаська	10,08	176,35	126,90	102,24	21,39	3,28	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	156,3	1473,8	1006,0	772,31	168,2	65,49	3,58	25,07
Дніпропетровська	10,88	61,77	52,28	22,56	19,47	10,25	0,00	0,00
Донецька	29,40	216,25	198,93	164,70	30,86	3,37	0,49	4,05
Запорізька	20,72	162,39	101,72	44,54	42,47	14,71	1,01	1,50
Кіровоградська	11,11	125,13	110,19	93,02	14,67	2,50	2,26	3,47
Луганська	9,42	122,07	120,37	34,28	63,72	22,37	0,00	0,00
Миколаївська	4,41	57,10	55,22	31,73	22,45	1,04	1,84	11,56
Одеська	41,35	166,92	89,92	33,54	44,29	12,10	6,24	112,21
Херсонська	16,89	122,01	86,03	59,13	17,49	9,41	1,80	2,40
СТЕП разом	144,2	1033,6	814,66	483,50	255,4	75,74	13,64	135,19
Закарпатська	3,33	786,12	456,60	436,48	18,92	1,20	0,00	0,00
Івано-Франківська	10,27	196,46	141,33	114,42	24,28	2,63	0,00	0,00
Львівська	11,19	304,09	259,91	197,77	52,79	9,34	9,89	14,08
Чернівецька	10,98	118,71	117,92	92,66	24,14	1,11	0,40	1,96
КАРПАТИ разом	35,77	1405,4	975,75	841,33	120,1	14,28	10,29	16,04
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	416,1	5035,7	3390,8	2566,7	645,8	178,3	29,20	182,20

Продовження таблиці 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2016 рік								
Волинська	12,88	127,99	123,45	97,26	16,72	9,48	0,00	0,00
Житомирська	50,30	225,30	60,60	49,80	7,00	3,80	1,56	0,87
Рівненська	21,10	596,00	261,00	201,00	34,00	6,00	0,00	0,00
Чернігівська	9,94	98,05	79,36	54,43	23,81	1,12	0,01	0,38
ПОЛІССЯ разом	94,23	1047,3	524,41	402,48	101,5	20,40	1,57	1,25
Вінницька	41,16	233,66	142,67	112,71	21,69	8,27	0,00	0,00
Київська	17,85	212,53	151,69	119,58	19,49	12,62	9,12	1,82
Полтавська	8,12	116,52	96,57	67,48	22,87	6,23	5,11	21,32
Сумська	15,55	167,57	129,07	98,01	28,34	2,75	0,23	6,73
Тернопільська	9,35	283,70	185,40	174,80	8,70	1,90	0,90	1,40
Харківська	25,43	106,36	83,82	56,93	16,12	10,17	0,43	0,93
Хмельницька	33,97	264,90	120,28	94,68	17,83	7,77	0,50	5,68

Черкаська	15,36	207,47	132,40	111,46	16,39	4,56	0,82	4,00
ЛІСОСТЕП разом	166,8	1592,7	1041,9	835,64	151,4	54,84	17,12	41,89
Дніпропетровська	12,12	52,80	51,06	24,50	17,41	9,15	0,00	0,00
Донецька	26,61	146,86	125,14	98,18	23,69	3,26	0,49	3,85
Запорізька	17,39	115,14	81,26	31,21	34,63	15,42	1,00	1,10
Кіровоградська	12,03	146,70	129,80	110,25	17,43	2,12	2,21	2,91
Луганська	8,70	124,00	121,75	36,19	63,45	22,41	0,00	0,00
Миколаївська	3,67	47,09	46,09	23,66	20,49	2,00	1,84	11,56
Одеська	37,72	140,84	85,16	31,41	41,42	12,33	7,22	127,21
Херсонська	15,95	103,00	77,74	54,48	12,21	11,05	1,80	2,40
СТЕП разом	134,2	876,42	718,00	409,89	230,7	77,44	14,56	149,03
Закарпатська	3,16	540,70	341,61	336,95	4,26	0,40	0,00	0,00
Івано-Франківська	10,94	234,26	141,67	114,04	24,99	2,65	0,00	0,00
Львівська	10,55	337,29	281,20	226,35	48,03	6,82	4,86	0,66
Чернівецька	9,94	98,05	79,36	54,43	23,81	1,12	0,01	0,38
КАРПАТИ разом	34,59	1210,3	843,84	731,76	101,1	10,99	4,87	1,04
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	432,2	4793,9	3181,1	2416,7	599,3	165,1	38,50	194,70

НУБІП України

Продовження таблиці 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2017 рік								
Волинська	11,46	124,27	118,62	94,19	17,76	6,67	0,00	0,00
Житомирська	33,30	283,10	96,30	66,80	15,40	14,10	1,50	0,82
Рівненська	21,40	607,00	282,00	222,00	45,00	15,00	0,00	0,00
Чернігівська	13,00	113,71	87,21	68,13	17,07	2,01	0,07	0,53
ПОЛІССЯ разом	79,15	1128,1	584,13	451,12	95,23	37,78	1,57	1,35
Вінницька	43,82	320,24	173,62	149,56	18,99	5,07	0,00	0,00
Київська	20,46	1398,1	1311,5	1292,3	11,75	7,52	8,42	1,82
Політавська	7,08	116,88	106,72	75,72	21,63	9,37	5,21	25,24
Сумська	16,38	157,58	139,76	119,31	12,50	7,95	0,23	6,73
Тернопільська	9,35	283,70	185,40	174,80	8,70	1,90	0,90	1,40
Харківська	30,15	144,07	122,00	84,95	22,10	14,95	0,43	0,93

Хмельницька	32,74	286,79	126,38	106,37	13,15	6,87	0,32	5,37
Черкаська	13,00	194,17	181,79	103,62	23,05	5,11	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	173,0	2901,4	2297,2	2106,6	131,9	58,74	15,52	41,49
Дніпропетровська	9,43	59,82	48,70	27,43	12,52	8,76	0,00	0,00
Донецька	29,33	155,03	137,07	102,90	24,30	9,87	0,49	3,85
Запорізька	17,21	109,29	67,49	23,35	29,72	14,43	1,04	1,26
Кіровоградська	11,24	174,88	163,17	145,74	15,48	1,95	1,91	1,96
Луганська	3,86	40,24	39,30	7,90	30,55	0,85	0,00	0,00
Миколаївська	2,93	26,69	25,59	18,49	4,20	2,90	1,84	11,56
Одеська	34,66	124,27	78,73	28,61	32,93	17,19	4,24	96,96
Херсонська	14,55	92,86	67,32	38,14	20,81	8,37	1,80	2,40
СТЕП разом	123,2	783,08	627,36	392,56	170,5	64,32	11,32	117,99
Закарпатська	3,65	837,91	662,59	642,78	19,36	0,45	0,00	0,00
Івано- Франківська	10,14	198,00	148,40	117,90	25,80	4,70	0,00	0,00
Львівська	11,15	325,31	254,53	214,42	33,14	7,03	4,86	0,66
Чернівецька	9,81	113,13	113,13	96,08	16,17	0,89	0,41	1,85
КАРПАТИ разом	34,74	1474,4	1178,7	1071,2	94,46	13,06	5,27	2,51
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	412,9	6347,1	4717,9	4036,0	507,1	174,8	33,70	163,30

Продовження таблиці 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			Всього		
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
1	2	3	4	до 0,7	0,8- 1,8	1,9 і >	8	9
2018 рік								
Волинська	11,94	126,38	123,04	87,05	21,90	14,11	0,00	0,00
Житомирська	22,60	276,30	118,67	72,93	34,96	10,78	1,50	0,90
Рівненська	20,05	627,00	273,00	225,00	39,00	9,00	0,00	0,00
Чернігівська	12,78	123,07	83,39	58,49	21,46	3,43	0,23	0,60
ПОЛІССЯ разом	67,36	1152,7	598,09	443,45	117,3	37,32	1,73	1,50
Вінницька	33,00	239,30	201,93	156,03	38,80	7,10	0,00	0,00
Київська	18,35	271,86	171,53	138,32	28,73	4,48	0,14	1,68
Полтавська	10,11	106,30	95,43	64,45	19,70	11,29	3,39	25,42
Сумська	14,81	153,78	138,58	115,04	15,54	8,00	0,57	3,53
Черноцільська	10,34	546,90	447,40	437,50	9,70	0,20	0,90	1,40

Харківська	27,93	146,95	124,89	90,71	21,40	12,78	0,43	0,93
Хмельницька	32,28	295,83	110,56	90,22	14,25	6,09	0,32	3,72
Черкаська	13,33	217,37	164,22	132,03	28,12	4,07	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	160,1	1978,3	1454,6	1224,3	176,3	54,01	7,75	36,48
Дніпропетровська	9,17	49,99	46,65	28,22	10,38	8,05	0,00	0,00
Донецька	26,60	134,41	120,01	90,37	18,66	10,99	0,49	3,85
Закарпатська	19,82	116,20	66,63	27,71	26,98	11,94	1,04	1,16
Кіровоградська	13,35	177,27	155,81	131,62	22,90	1,29	1,36	1,77
Луганська	3,14	33,22	32,36	7,58	23,76	1,03	0,00	0,00
Миколаївська	2,49	18,84	18,08	10,12	5,81	2,15	1,84	11,56
Одеська	38,30	117,37	85,91	37,44	36,79	11,68	3,74	88,01
Херсонська	14,86	91,93	67,20	33,74	23,32	10,14	1,80	2,40
СТЕП разом	127,7	739,23	592,64	366,79	168,6	57,25	10,27	108,75
Закарпатська	3,41	671,43	465,20	450,56	13,22	1,43	0,00	0,00
Івано-Франківська	9,69	217,17	187,26	152,50	29,14	5,62	0,00	0,00
Львівська	9,38	252,46	235,53	180,43	49,51	5,59	6,21	7,66
Чернівецька	12,78	123,07	83,39	58,49	21,46	3,43	0,23	0,60
КАРПАТИ разом	35,25	1264,1	971,38	841,98	113,3	16,07	6,45	8,25
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	391,2	5188,8	3682,3	2937,8	581,0	163,5	26,40	156,20

Продовження таблиці 3.1

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			Всього		
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)	тис. шт.
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2019 рік								
Волинська	12,63	117,01	113,76	62,16	40,41	13,19	0,00	0,00
Житомирська	20,70	270,40	140,09	90,90	37,83	11,36	1,50	0,70
Рівненська	18,15	588,00	233,00	193,00	32,00	8,00	0,00	0,00
Чернігівська	12,01	92,89	83,56	59,95	19,87	3,74	0,03	0,24
ПОЛІССЯ разом	63,49	1068,3	572,41	406,02	130,1	36,29	1,53	0,94
Вінницька	30,02	227,87	178,19	142,10	28,65	7,44	0,00	0,00
Київська	18,14	211,09	155,43	109,40	39,37	6,57	0,02	0,16
Полтавська	9,41	107,40	99,21	71,32	18,67	9,22	5,44	28,46
Сумська	15,58	150,67	128,15	104,05	17,31	6,79	0,68	1,45

Тернопільська	12,39	554,00	484,80	473,20	11,20	0,40	0,90	1,40
Харківська	27,02	137,16	115,56	74,56	20,44	10,56	0,29	0,73
Хмельницька	29,75	281,00	148,01	166,03	34,00	7,98	0,32	2,94
Черкаська	15,04	234,59	187,58	160,16	23,19	4,22	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	157,4	1903,7	1496,9	1250,8	192,8	53,28	7,65	32,15
Дніпропетровська	10,11	54,72	46,09	27,22	10,77	8,10	0,00	0,00
Донецька	38,14	196,50	119,91	91,32	18,26	10,34	0,54	4,35
Закарпатська	20,38	115,81	75,34	38,91	22,28	14,15	1,04	1,16
Кіровоградська	14,29	191,15	167,93	128,75	36,82	2,36	1,31	1,61
Луганська	2,75	32,90	30,34	6,36	22,63	1,35	0,00	0,00
Миколаївська	2,53	21,09	21,09	13,81	5,34	1,94	1,84	11,56
Одеська	31,36	122,29	86,13	40,90	33,92	11,30	3,84	87,91
Херсонська	12,12	90,20	71,71	33,90	28,02	9,79	1,80	2,40
СТЕП разом	132,7	824,65	618,55	381,16	177,6	59,83	10,37	108,99
Закарпатська	3,56	126,76	460,78	454,37	5,77	0,15	0,00	0,00
Івано-Франківська	8,13	181,75	132,10	101,52	23,87	4,71	0,00	0,00
Львівська	9,59	242,42	202,64	159,49	38,10	5,05	6,41	9,26
Чернівецька	8,42	118,02	118,02	100,10	17,56	0,36	0,43	1,76
КАРПАТИ разом	29,71	1268,9	913,55	815,98	87,30	10,27	6,84	11,01
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	383,2	5065,6	3601,4	2854,0	587,8	159,7	26,39	153,09

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Таблиця 3.2
Наявність саджанців в шкільках і плантаціях підприємств ДА ІР України у розрізі областей і природних зон станом на 20.10.2020 року

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис. шт.				Всього	
			всього	%				
	га (до 0,01)	тис. шт.		всього	в т.ч. висотою, м			га (до 0,01)
до 0,7			0,8-1,8		1,9 і >			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2020 рік								
Волинська	12,96	87,31	$\frac{79}{100}$	$\frac{56}{71}$	$\frac{13}{16}$	$\frac{10}{13}$	0,00	0,00
Житомирська	22,55	285,35	$\frac{134}{100}$	$\frac{110}{82}$	$\frac{22}{17}$	$\frac{2}{1}$	0,00	0,06
Рівненська	19,53	581,00	$\frac{246}{100}$	$\frac{206}{84}$	$\frac{30}{12}$	$\frac{10}{4}$	0,00	0,00
Чернігівська	9,96	70,53	$\frac{66}{100}$	$\frac{49}{74}$	$\frac{15}{23}$	$\frac{1}{1}$	0,03	1,25
ПОЛІССЯ разом	65,00	1024,2	$\frac{525}{100}$	$\frac{421}{80}$	$\frac{80}{15}$	$\frac{24}{5}$	0,03	1,31
Вінницька	33,03	300,13	$\frac{243}{100}$	$\frac{203}{84}$	$\frac{30}{12}$	$\frac{10}{4}$	0,00	0,00
Київська	16,26	173,62	$\frac{135}{100}$	$\frac{93}{69}$	$\frac{36}{27}$	$\frac{6}{4}$	0,10	0,64
Полтавська	11,23	103,68	$\frac{99}{100}$	$\frac{70}{71}$	$\frac{19}{20}$	$\frac{9}{5}$	5,53	25,52
Сумська	13,52	115,97	$\frac{103}{100}$	$\frac{83}{80}$	$\frac{13}{13}$	$\frac{7}{7}$	0,23	1,20
Тернопільська	11,20	504,20	$\frac{422}{100}$	$\frac{414}{98}$	$\frac{8}{2}$	$\frac{0}{0}$	0,40	0,40
Харківська	23,69	94,28	$\frac{94}{100}$	$\frac{85}{90}$	$\frac{5}{6}$	$\frac{4}{4}$	0,29	0,59
Хмельницька	28,95	210,20	$\frac{133}{100}$	$\frac{90}{68}$	$\frac{34}{25}$	$\frac{9}{7}$	0,32	2,77
Черкаська	16,84	203,23	$\frac{174}{100}$	$\frac{146}{84}$	$\frac{24}{14}$	$\frac{4}{2}$	0,00	0,00
ЛІСОСТЕП разом	154,7	1705,3	$\frac{1402}{100}$	$\frac{1185}{85}$	$\frac{169}{12}$	$\frac{48}{3}$	6,86	31,12

Продовження таблиці 3.2

Область	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки						Маточні плантації	
	Всього		з них стандартні для реалізації, тис. шт.				Всього	
	га (до 0,01)	тис. шт.	всього	%			га (до 0,01)	тис. шт.
				в т.ч. висотою, м				
1	2	3	4	до 0,7	0,8- 1,8	1,9 і >	8	9
2020 рік								
Дніпропетровська	9,05	41,98	36 100	19 53	7 19	10 28	0,00	0,00
Донецька	22,33	141,79	105 100	76 72	17 16	12 12	0,59	4,95
Закарпатська	19,24	107,06	75 100	40 53	23 31	12 16	1,03	1,16
Кіровоградська	21,20	273,22	195 100	148 76	43 22	4 2	1,31	1,51
Луганська	2,52	31,60	30 100	7 23	22 74	1 3	0,00	0,00
Миколаївська	2,31	22,79	21 100	12 57	8 38	1 5	1,84	11,56
Одеська	31,83	99,97	72 100	26 36	34 47	12 17	3,84	85,91
Херсонська	12,31	92,14	79 100	41 52	26 33	12 15	1,80	2,40
СТЕП разом	120,8	810,54	613 100	368 60	181 30	63 10	10,41	107,5
Закарпатська	3,38	746,53	509 100	508 99	5 1	0 0	0,00	0,00
Івано-Франківська	9,56	173,90	152 100	117 77	27 18	7 5	0,00	0,00
Львівська	7,90	522,50	202 100	172 85	24 12	6 3	11,21	9,66
Чернівецька	3,08	110,70	108 100	83 77	25 23	0 0	0,42	1,75
КАРПАТИ разом	28,92	1553,6	971 100	876 90	82 8	13 2	11,63	11,41
ВСЬОГО ПО УКРАЇНІ	369,4	5093,7	3511 100	2851 81	512 15	148 4	28,93	151,3

Відповідно до програми досліджень, нами було проаналізовано динаміку зміни площі шкільок у розсадниках галузі в розрізі природних зон за 2012-2020 рр. (рис. 3.2.).

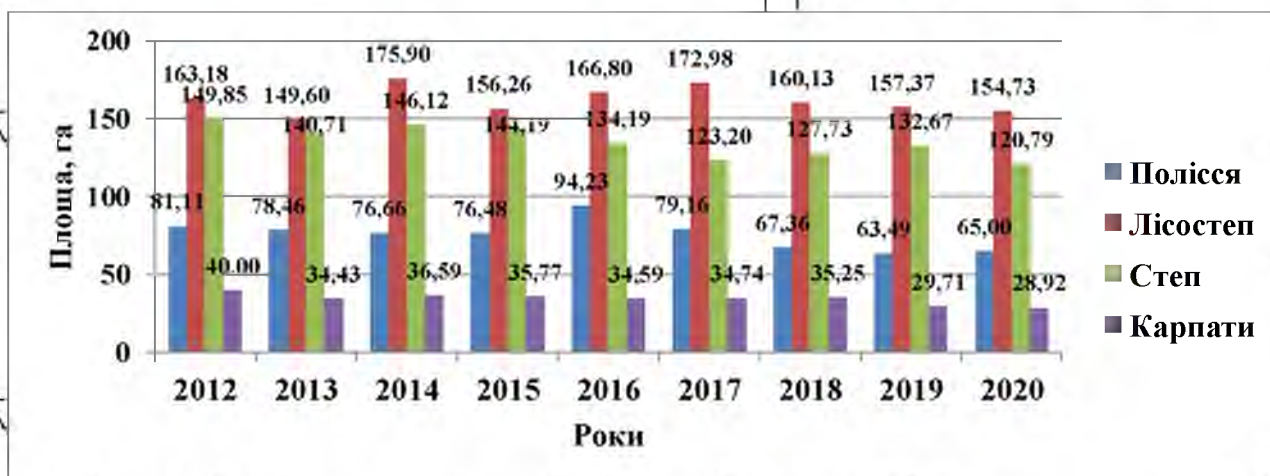

Рис. 3.2. Динаміка змін площ шкільок у розрізі природних зон протягом 2012-2020 рр.

Аналіз динаміки змін площ шкільних відділень показує, що з 2016 року загальна площа шкільних відділень в розсадниках підприємств ДАЛР України, на жаль, не зростає. Помітною є тенденція зменшення площі шкільних відділень, яка не сприяє збільшенню виробництва декоративних саджанців.

Загальна площа шкільок в розсадниках ДАЛР України в зоні Полісся поступово зменшувалась впродовж 2012-2015 рр. (з 81,11 до 76,48 га). В 2016 році спостерігалось відчутне збільшення загальної площі шкільних відділень на 23% (94,23 га). Але вже з 2017 року загальна площа шкільок знову взяла тенденцію на зменшення.

Загальна площа шкільних відділень в розсадниках ДАЛР України в зоні Лісостепу протягом 2012-2015 рр. мала нестабільний характер. З 2015 по 2017 рр. площа почала збільшуватись (з 156,26 до 172,98 га), проте вже з 2017 року помітна тенденція до зменшення загальної площі шкільок.

Загальна площа шкільок в розсадниках ДАЛР України в Степу також мала тенденцію до зменшення, досягнувши свого мінімуму у 2017 році (123,20 га).

В зоні Карпат площа шкільних відділень в розсадниках ДАЛР України, з 2012 і до 2020 року плавно зменшувалась (40,00-28,92 га.).

Станом на 2020 рік розподіл площ шкільних відділень в розсадниках ДАЛР України в розрізі природних зон є наступним: Полісся – 17%, Лісостеп – 42%, Степ – 33%, Карпати – 8% (рис. 3.3.) (дод. А.9.)

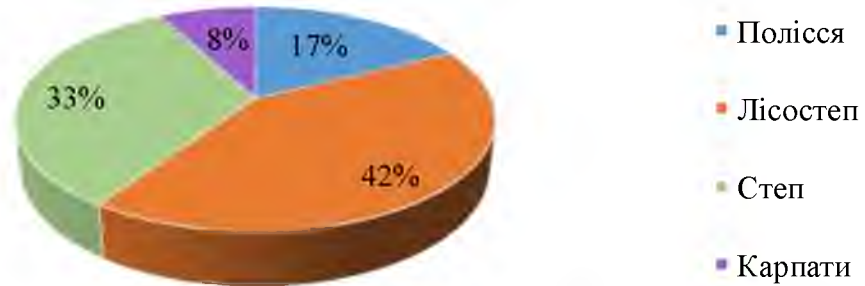

Рис. 3.3. Розподіл площ шкільних відділень в розсадниках ДАЛР України в розрізі природних зон станом на 2020 рік

Крім того, доцільним є прослідкувати як змінювались загальні обсяги вирощування декоративного садивного матеріалу за останні роки (рис. 3.4.).

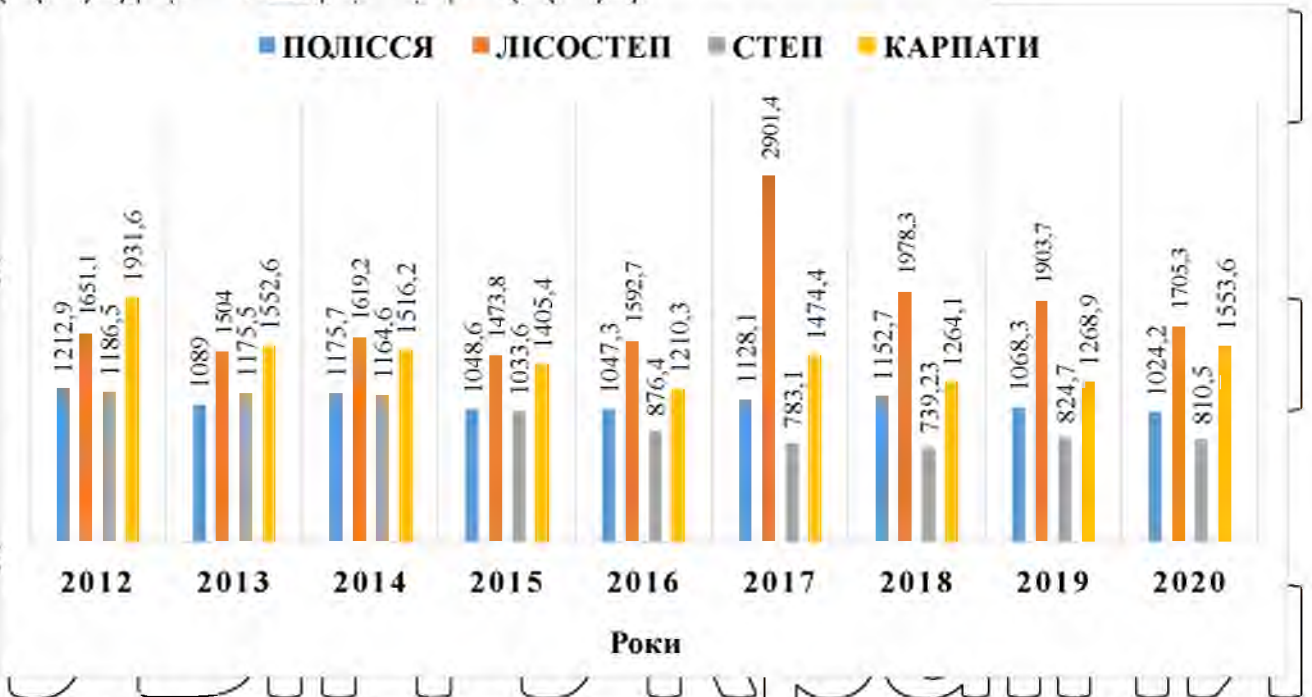

Рис. 3.4. Загальні обсяги вирощування декоративних саджанців деревних

рослин в постійних розсадниках підприємств ДАЛР України в розрізі

природних зон протягом 2012-2020 рр.

З наведеної діаграми видно, що найбільше декоративного садивного матеріалу вирощується в зоні Лісостепу, найменше – в зоні Карпат. Впродовж

2012-2016 рр. обсяги виробництва декоративних саджанців в постійних розсадниках підприємств ДАЛР України поступово зменшувались. В 2017 році спостерігається різке збільшення обсягів виробництва, що особливо помітно в

зоні Лісостепу, проте надалі прослідковується тенденція до зменшення обсягів виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин. В зонах Поділля, Степу та Карпат впродовж 2017-2020 рр. динаміка змін обсягів виробництва є нестабільною.

Відповідно до програми досліджень, нами було проаналізовано динаміку зміни обсягів вирощування стандартних саджанців у розсадниках галузі в розрізі природних зон за 2012-2020 рр. (рис. 3.3.).

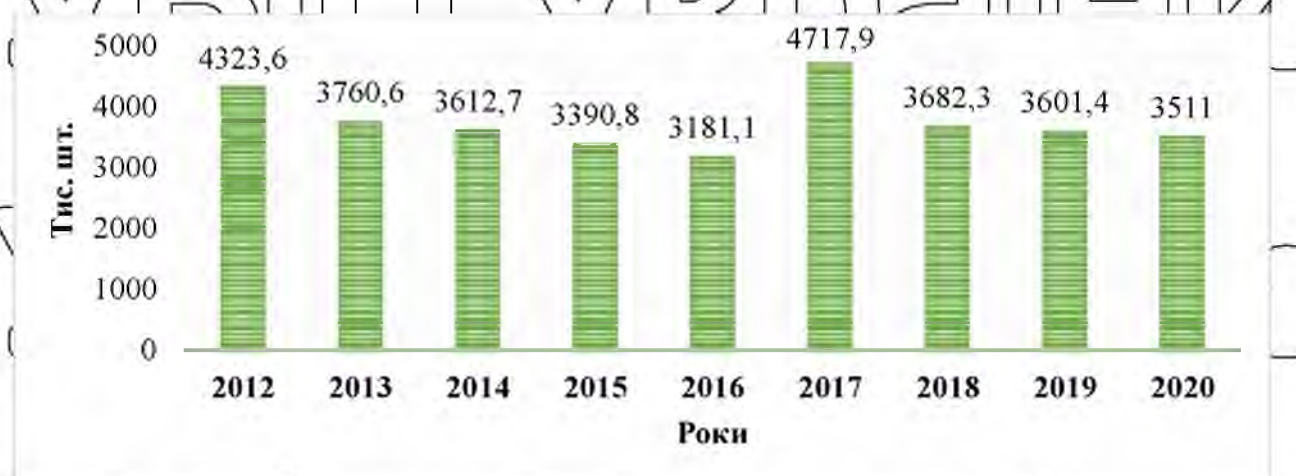

Рис. 3.5 Динаміка обсягів виробництва стандартних декоративних саджанців в шкілках підприємств ДАЛР України

Аналіз динаміки змін обсягів виробництва стандартних декоративних саджанців в шкілках підприємств ДАЛР України показує, що в період з 2012 по 2016 рр. кількість вирощуваних саджанців з кожним роком зменшувалась (4323,6-3181,1 тис.шт.) По закінченню програми «Ліси України», в 2017 році підприємствами галузі була здійснена спроба збільшення прибутку, за рахунок збільшення обсягів виробництва декоративних саджанців (4717,9 тис.шт.). Але

наступна тенденція до зменшення обсягів виробництва стандартних декоративних саджанців вказує на те, що вона не принесла результатів.

В цьому контексті надзвичайно актуальним є пошук шляхів підвищення

рентабельності декоративного розсадництва підприємств ДАЛР України для збільшення присутку та залучення позабюджетних коштів.

3.2. Аналіз розмірів садивного матеріалу в декоративних розсадниках підприємств ДАЛР України у розрізі природних зон

Рентабельність виробництва залежить не лише від кількості вирощеного декоративного садивного матеріалу, а й від його кондицій та розміру.

В зв'язку з цим, особливий інтерес представляють дані щодо розподілу вирощуваних у розсадниках підприємств ДАЛР України саджанців за їх висотою відповідно до прийнятої класифікації (рис. 3.6.).

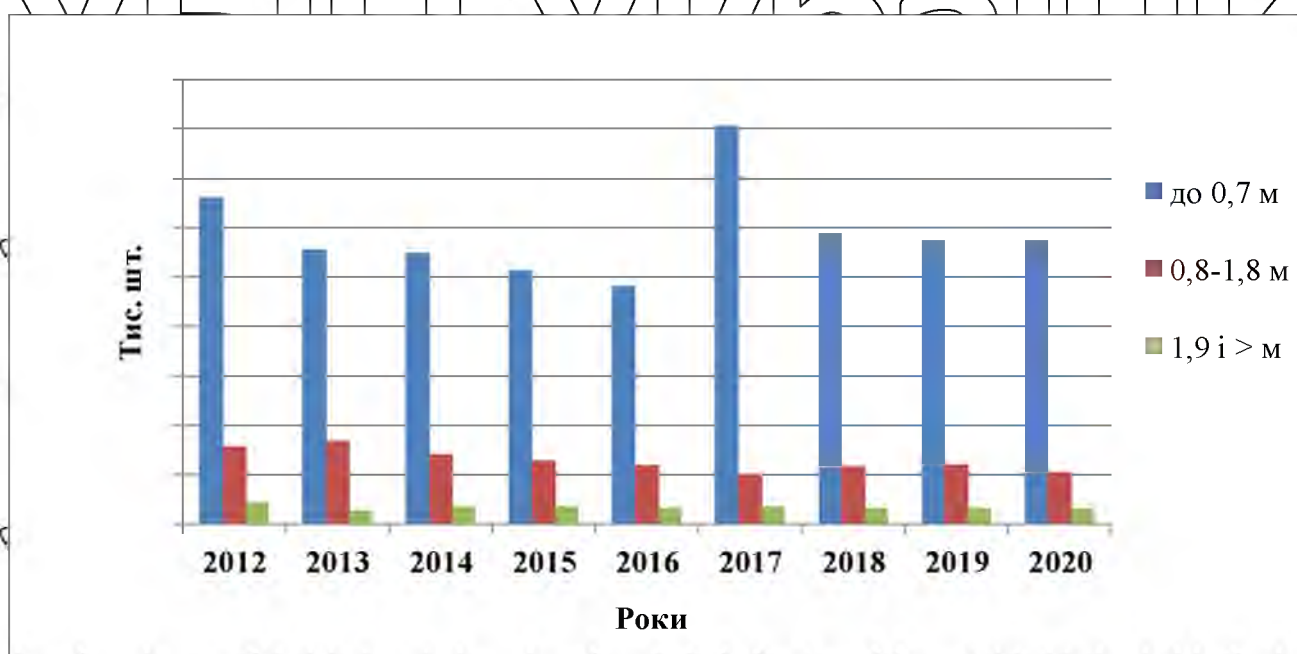

Рис. 3.6. Динаміка обсягів вирощування декоративних саджанців в розсадниках підприємств ДАЛР України у розрізі їх висоти

Наведена діаграма показує, що в усіх кількох відділеннях розсадників галузі переважно вирощують декоративний садивний матеріал висотою до 0,7 м. Значно меншою є частка саджанців висотою 0,8-1,8 м, а рослин вище 1,9 м продукується менше всього.

Станом на 2020 рік частка вирощуваного декоративного садивного матеріалу висотою до 0,7 м становить 81%, 0,8-1,8 м – 15%, 1,9 м і вище – 4% (рис. 3.7.).

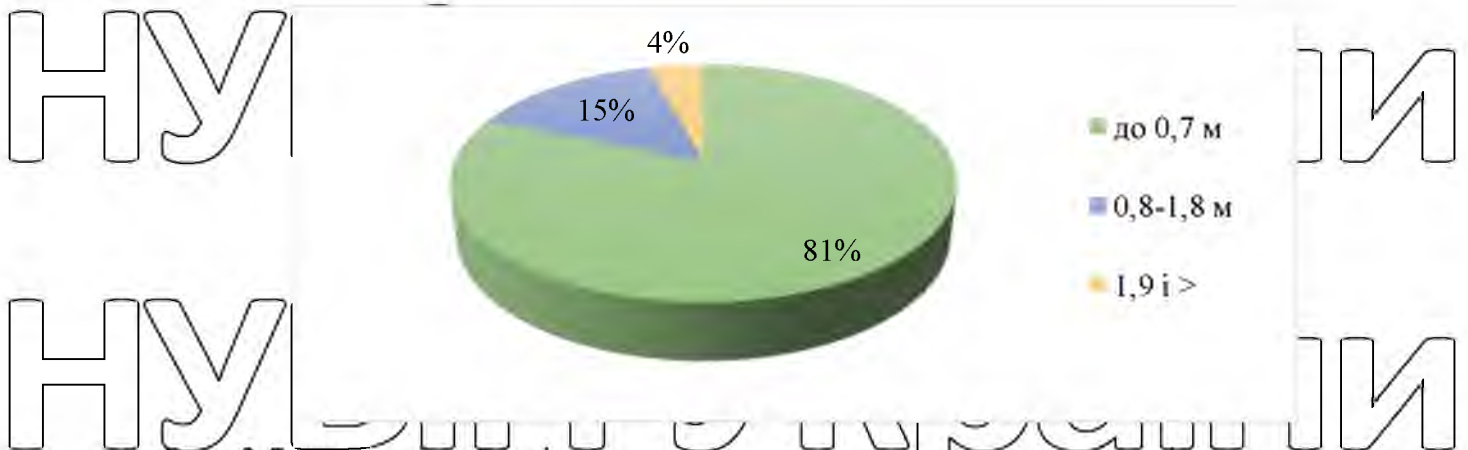

Рис. 3.7. Розподіл обсягів вирощування декоративних саджанців в розсадниках підприємств галузі в Україні станом на 20.10.2020 року у розрізі їх висоти

Особливий інтерес представляють дані, щодо розподілу вирощування садивного матеріалу в різних природних зонах України (рис. 3.8.)

Природні зони

Рис. 3.8. Розподіл обсягів вирощування декоративних саджанців різної висоти в розсадниках підприємств ДАФР України в розрізі природних зон станом на 20.10.2020 року

Як видно з наведеної діаграми, найбільша питома маса декоративних саджанців, висотою до 0,7 м вирощується в зоні Карпат, найменша – в Степу. Також в розсадниках Степу вирощується найбільша частка садивного матеріалу, висотою 0,8-1,8 м. Найменше таких саджанців вирощується в Карпатах. Найбільше садивного матеріалу висотою 1,9 м та вище вирощується в розсадниках Степу, найменше – в зоні Карпат.

3.3. Асортимент вирощуваних деревних рослин в розсадниках підприємств різних форм власності

Для пошуку та розробки шляхів підвищення конкурентоспроможності декоративного розсадництва лісової галузі, важливим етапом є аналіз асортименту вирощуваного садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України.

Для аналізу асортименту садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України, в кожній природній зоні було обрано по 3 модельні ОУЛМГ з середніми показниками, та на основі їх звітів проводились подальші дослідження (дод. А.1.-А.12.). В зоні Полісся це Житомирське, Рівненське та Чернігівське ОУЛМГ; в Лісостепу – Вінницьке, Хмельницьке, Черкаське ОУЛМГ; в Степу – Запорізьке, Кіровоградське, Одеське ОУЛМГ; в зоні Карпат – Закарпатське, Львівське та Чернівецьке ОУЛМГ.

Для аналізу асортименту, перш за все, слід оцінити співвідношення обсягів вирощування в розсадниках галузі хвойних рослин, листяних, а також чагарників (рис. 3.9.) (дод. А.13.-А.14.).

Рис. 3.9. Розподіл стандартних саджанців в шкільках і на плантанціях досліджуваних ОУЛМГ за асортиментом в розрізі природних зон станом на 2020 рік

Наведена діаграма показує, що майже в усіх природних зонах переважає вирощування садивного матеріалу хвойних видів та форм. Найбільша частка хвойного садивного матеріалу вирощується в зоні Карпат (79%), трохи менше в

Поліссі (54%). В зоні Степу та Лісостепу частка хвойного садивного матеріалу майже однакова (42 і 45%). Меншою є частка вирощуваного садивного матеріалу чагарників. В Лісостепу частка хвойних і чагарників є однаковою (45%). Найменше

в розсадниках підприємств ДАЛР України вирощують листяних дерев. В зоні Карпат різниця між часткою листяних (11%) та чагарників (10%) є незначною.

Такий розподіл зумовлюється складністю вирощування окремих видів рослин. Вирощуванням хвойних рослин є значно дешевшим та простішим, порівняно з листяними, що й пояснює таку різницю між обсягами вирощування садивного матеріалу хвойних та листяних порід в розсадниках ДАЛР України.

Ще одним чинником такого розподілу є попит на продукцію. Опитування виробників-приватників показало, що найбільшою популярністю серед покупців декоративного садивного матеріалу користуються сорти туї, такі як 'Smaragd', 'Brabant', 'Columna', сосна чорна Австрійська, ялиця одноколірна, ялівець горизонтальний. Це є наслідком недостатньої обізнаності людей у сучасних трендах та напрямках в озелененні.

Важливим є аналіз обсягів вирощування декоративного садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України за асортиментом в розрізі природних зон (дод. А.15.). Станом на 2020 рік, в зоні Полісся серед хвойних найбільше вирощується стандартних саджанців туї (131,4 тис. шт.), ялини (58,4 тис. шт.), ялівцю (30,4 тис. шт.); серед листяних – липи (14,2 тис. шт.), дуба червоного (5,6 тис. шт.), берези (3,5 тис. шт.); серед чагарників – калини (4,3 тис. шт.), спіреї (1,5 тис. шт.) бирючини (0,3 тис. шт.).

В Лісостепу серед хвойних найбільше вирощується стандартних саджанців туї (134,8 тис. шт.), ялівцю (63,7 тис. шт.), ялини (13,6 тис. шт.); серед листяних – липи (15,2 тис. шт.), кленів (4,05 тис. шт.), дуба звичайного (3,1 тис. шт.); серед чагарників – аронії (16,0 тис. шт.), спіреї (2,3 тис. шт.) бирючини (2,0 тис. шт.).

В зоні Степу серед хвойних найбільше вирощується стандартних саджанців ялівцю (45,8 тис. шт.), туї (30,6 тис. шт.), ялини (21,0 тис. шт.); серед листяних – берези (12,1 тис. шт.), горіхів (11,2 тис. шт.), липи (9,0 тис. шт.); серед чагарників – бирючини (2,6 тис. шт.), ліщини (1,9 тис. шт.), калини (1,4 тис. шт.).

В зоні Карпат серед хвойних найбільше вирощується стандартних саджанців ялини (343,7 тис. шт.), ялиці (141,6 тис. шт.), туї (91,0 тис. шт.); серед листяних – буку (61,3 тис. шт.), дуба звичайного (5,5 тис. шт.), кленів (4,5 тис. шт.); серед чагарників – таволги (4,0 тис. шт.), жимолості (1,2 тис. шт.), бирючини (0,7 тис. шт.).

Для оцінки конкурентоспроможності декоративного розсадництва підприємств лісової галузі, доцільно проаналізувати асортимент вирощуваного садивного матеріалу в порівнянні з приватними розсадниками.

Для цього в кожній природній зоні було обрано по одному державному та одному приватному підприємству, та досліджено кількість вирощуваних видів та декоративних форм в кожному (рис. 3.10.) (дод. А.16.)

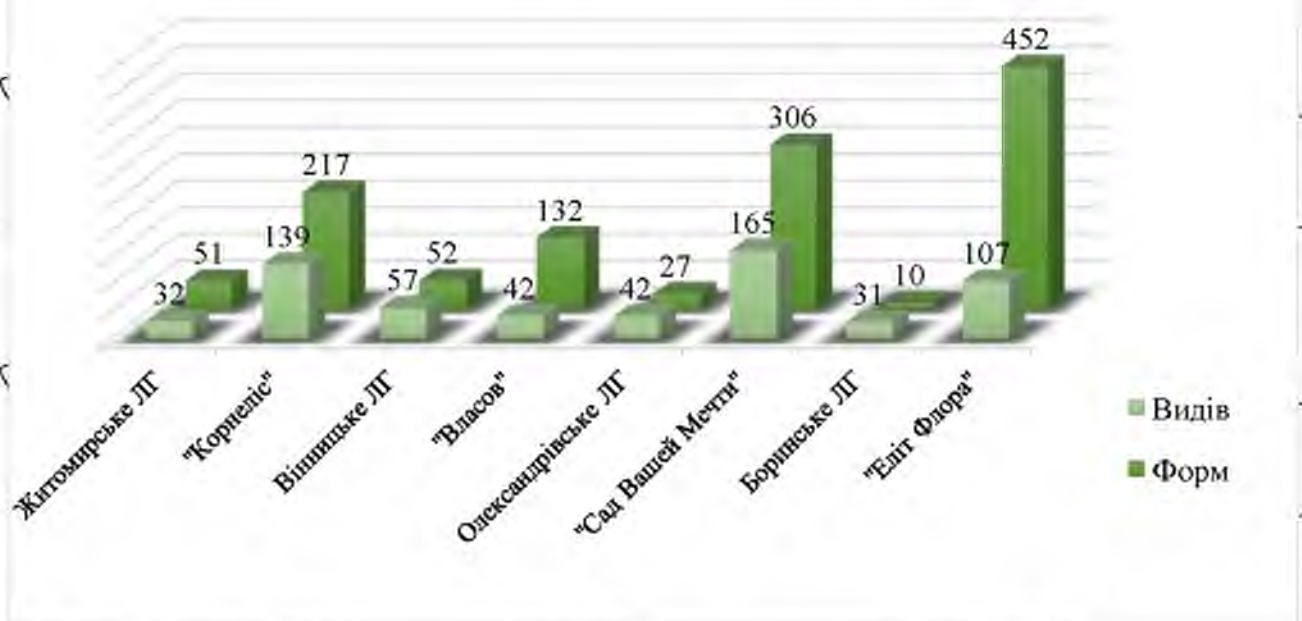

Рис. 3.10. Асортимент вирощуваних деревних рослин в державних і приватних розсадниках різних природних зон України

Наведена діаграма показує, що асортимент вітчизняних розсадників підприємств ДАЛР України значно поступається асортименту приватних розсадників. Для дослідження були підібрані приватні та державні розсадники, розташовані в близьких ґрунтово-кліматичних умовах, а велика різниця в кількості таксонів свідчить про те, що підприємства лісової галузі не використовують повна

природний потенціал України для розширення асортименту вирощуваних декоративних деревних рослин та не може конкурувати з вітчизняними, а тим більше закордонними приватними розсадниками [19, 50].

Вищезазначене зумовлює неабияку актуальність розширення асортименту декоративних деревних рослин в розсадниках підприємств ДАЛР України для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку «зеленої індустрії».

3.4. Передові декоративні розсадники підприємств ДАЛР України

Для удосконалення продукування декоративного садивного матеріалу деревних рослин підприємствами ДАЛР України, необхідно використовувати досвід передових підприємств галузі, які активно та успішно вирощують і реалізують декоративні саджанці для залучення позабюджетних коштів.

Серед таких підприємств варто виділити ДП «Білоцерківське лісове господарство» та ДП «Волинський лісовий селекційно-насінневий центр».

Базисний розсадник ДП «Білоцерківське лісове господарство» заснований в 1954 році. Площа розсадника, що використовується для вирощування декоративного садивного матеріалу 25 га:

- Посівне відділення – 1 га;
- Плантації – 2,5 га (рис. 3.11.);
- Шкільне відділення – 21,5 га (рис. 3.12.);
- Площа закритого ґрунту, що використовується для вирощування

декоративного садивного матеріалу 4000 м² (теплиця №1 – 0,1 га, теплиця №2 0,3 га) (рис. 3.13.).

Рис. 3.11. Плантація новорічних ялинок

Рис. 3.12. Шкільне відділення розсадника

Рис. 3.13. Полігон контейнерної культури

Загальна кількість декоративного садивного матеріалу, що зростає в розсаднику 72 тис. шт., в т. ч. готового до реалізації - 33 тис. штук.

Кількість видів і форм дерев та кущів, що вирощуються в розсаднику підприємства для декоративних цілей 40 видів, в т. ч. екзотів 21 вид, з них хвойних - 15 видів. Із загальної кількості десять найбільших за обсягом: туя західна ф. колоновидна - 15 тис. шт.; ялиця біла - 2 тис. шт.; самшит вічнозелений - 14 тис. шт.; ялівець звичайний ф. колоновидна - 1 тис. шт.; ялівець козацький - 6 тис. шт.; ялівець скельний - 1 тис. шт.; ялина звичайна - 2 тис. шт.; спірея Вангутта - 2 тис. шт.; магонія падуболиста - 2 тис. шт.; липа широколиста - 2 тис.

шт.

Декоративний розсадник ДН «Волинський лісовий селекційно-насіннєвий центр» створено у 2006 році на базі лісового розсадника заснованого в 1969 році.

Загальна площа розсадника – 18,5 га:

- Шкільне відділення – 8,2 га (рис. 3.14.);
- Посівне відділення – 6,9 га;
- Тепличне відділення – 0,45 га (рис. 3.15.);
- Маточне відділення – 0,66 га;
- Полігон контейнерної культури – 0,1 га (рис. 3.16.).

Рис. 3.14. Шкільне відділення розсадника

Рис. 3.15. Тепличне відділення розсадника

Рис. 3.16. Полігон контейнерної культури

В розсаднику вирощується декоративний садивний матеріал для лісокультурних цілей, озеленення садиб, офісів, створення альпійських гірок та іншого. Жива колекція селекційно-насіннєвого центру нараховує 260 видів декоративних дерев, кущів, трав. Серед них види туй, ялівців, кипарисовиків, ялинок, спірей та багато інших видів, яких вирощується до 100 тисяч [50].

3.5. Висновки по розділу 3

Станом на 2019 рік, в ДАЛР нараховувалось 597 постійних розсадників.

Аналіз динаміки змін обсягів виробництва стандартних декоративних саджанців в шкілках підприємств ДАЛР України показує, що в період з 2012 по 2016 рр. кількість вирощуваних саджанців з кожним роком зменшувалась. В 2017 році підприємствами галузі була здійснена спроба збільшення прибутку, за рахунок збільшення обсягів виробництва декоративних саджанців, після чого прослідковується тенденція до зменшення обсягів виробництва садивного матеріалу.

Аналіз розмірів вирощуваного садивного матеріалу показує, що в розсадниках підприємств ДАЛР України переважає виробництво маломірних саджанців, а частка вирощуваного садивного матеріалу висотою 1,9 м та вище, становить менше 10%.

Підприємства лісової галузі не використовують сповна природний потенціал України для розширення асортименту вирощуваних декоративних деревних рослин та не може конкурувати з вітчизняними, а тим більше закордонними приватними розсадниками.

Вищезазначене зумовлює неабияку актуальність збільшення частки вирощування великомірного садивного матеріалу та розширення асортименту декоративних деревних рослин в розсадниках підприємств ДАЛР України для підвищення їх рентабельності і конкурентоспроможності на ринку.

Серед підприємств галузі, які могли б стати прикладом для наслідування, варто виділити ДП «Білоцерківське лісове господарство» та ДП «Волинський лісовий селекційно-насінневий центр».

РОЗДІЛ 4 ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ДЕКОРАТИВНОГО РОЗСАДНИЦТВА ДАЛІР УКРАЇНИ

4.1. Районування території України як основа розбудови науково-обґрунтованої зональної системи декоративного розсадництва

Серед чинників, які уповільнюють науково-обґрунтований розвиток декоративного розсадництва України, є відсутність новітньої актуальної зональної системи виробництва садивного матеріалу деревних рослин. На сьогоднішній день на вітчизняному ринку продукції декоративного розсадництва вагомою залишається частка імпортованого садивного матеріалу, використання якого в суворіших умовах України часто супроводжується рядом проблем, як наприклад, менша, порівняно з місцевими, морозостійкість та зимостійкість імпортованих рослин [40].

Відповідно до зонування Європи за зимостійкістю деревних рослин, територія України розташована у 5, 6 та 7 зонах [24]. Асортимент декоративних рослин для вирощування у відповідних зонах визначений європейськими садівниками та є базою для застосування в озелененні та виробництві садивного матеріалу. Використання даного зонування у вітчизняному розсадництві можливе з урахуванням останніх досліджень щодо морозостійкості та зимостійкості декоративних деревних рослин, та після уточнення рекомендацій, наведених в «Порайонному асортименті дерев і кущів України» [42].

Ґрунтово-кліматичне, фізико-географічне та інші види зонувань в розвинених країнах Європи історично сформували регіонально сконцентроване за асортиментом та сортиментом вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин на певних територіях за схожих умов [24].

Враховуючи європейський досвід виробництва декоративного садивного матеріалу та значно ширше різноманіття ґрунтово-кліматичних умов України, надзвичайно важливою є розробка вітчизняного районування території, без якого

неможливе створення науково-обґрунтованої системи зонального декоративного розсадництва. В контексті цього, для поділу території України на окремі зони декоративного розсадництва найбільш актуальним є підхід, який враховує не лише зимостійкість та морозостійкість декоративних рослин, а ще й інші спеціальні агрокліматичні районування [28].

Під час зонування надзвичайно важливим є використання наукових підходів та раніше розроблених районувань (філогенетичного, фітоценологічного, лісотипологічного, тощо) [49], які дозволяють в комплексі враховувати зональні особливості та їх вплив на вирощування декоративних деревних рослин [48]. В цьому контексті, надзвичайно актуальним є агроекологічний підхід, що дозволяє повністю враховувати територіальні особливості виробництва декоративного садивного матеріалу та запобігати помилкам і негативним наслідкам в декоративному розсадництві [23].

Значне різноманіття дендрофлори України, яка сьогодні налічує більше ніж 2300 видів дерев та кущів і близько 800 культиварів, які відносяться до 5 класів, 63 родин та 357 родів, зумовлює необхідність зонування території України з позицій декоративного розсадництва. Фонд інтродукованих деревних рослин в 5 разів більший числа видів природної дендрофлори та налічує близько 2000 таксонів [9].

Аналіз різних видів районувань показує, що більшість з них прямо або опосередковано враховують зональні особливості ґрунтово-кліматичних умов окремих регіонів а також їх придатність для вирощування певних деревних рослин.

Ґрунтово-кліматичне районування України є найбільш близьким до зональної системи декоративного розсадництва [3]. Воно було взято за основу під час розробки «Порайонного асортименту дерев та кущів України», де наведені рекомендації стосовно використання для озеленення рослин з основного та додаткового переліків.

Розмаїття природних умов України зумовлює не лише необхідність розробки певного асортименту рослин, а й впровадження агротехнологій,

Найбільш відповідних для вирощування садивного матеріалу, що дозволить забезпечити високу ефективність системи вітчизняного декоративного розсадництва [23].

Враховуючи особливості вирощування декоративного садивного матеріалу, порайонний асортимент дерев і кущів, ґрунтово-кліматичні умови та спеціальні види районування, на території України доцільно виділяти три зони декоративного розсадництва: Північну, Центральну і Південну (рис. 4.1.) [24].

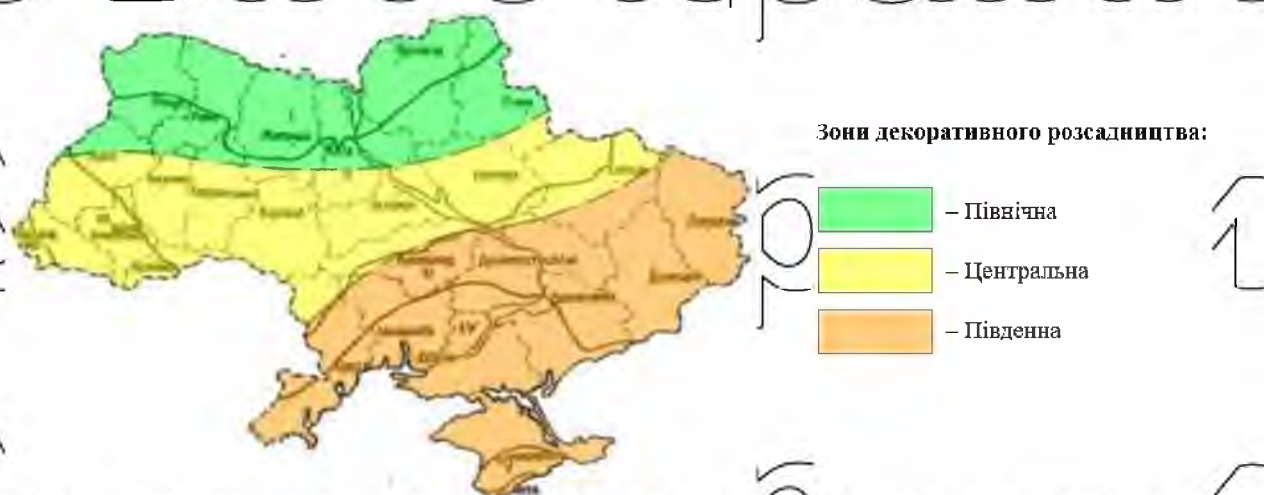

Рис. 4.1. Зони декоративного розсадництва в Україні [34]

В Центральній зоні декоративного розсадництва, з урахуванням специфічних природних умов, придатних для вирощування більш теплолюбних рослин, виділено підзону рівнинного Закарпаття, а в межах Південної зони підзону Південного берега Криму.

Північна зона передбачає вирощування, за відповідною агротехнікою, садивного матеріалу декоративних рослин здебільшого 5 зони зимостійкості та розширення їх асортименту за рахунок рослин 6 зони.

Центральна зона дозволяє культивувати деревні рослини 5, 6 (7 в рівнинній частині Закарпаття) зони зимостійкості.

Південна зона придатна для вирощування саджанців рослин, рекомендованих для 5, 6, 7 та місцями 8 зони зимостійкості.

Даний поділ території України може стати основою розбудови вітчизняної системи зонального декоративного розсадництва, яка значно полегшить визначення асортименту та сортименту декоративного садивного

матеріалу, вибір основних технологічних особливостей його вирощування, науково-обґрунтованих основ агротехніки та сприятиме більш ефективному використанню природного потенціалу окремих регіонів країни.

Згідно з наведеним зонуванням, в Північній зоні декоративного розсадництва, де переважають бідні піщані ґрунти, а зволоженням території є достатнім, пріоритетним повинно бути вирощування декоративного садивного матеріалу із закритою кореневою системою в контейнерах, на виробництво якого не впливають ґрунтові умови. В зв'язку з недостатнім зволоженням та важкими ґрунтами схильними до засолення, у Південній зоні розсадництва, перевагу слід віддавати вирощуванню садивного матеріалу в контейнерах з краплинним зрошенням. В Центральній зоні декоративного розсадництва, де переважаючими є родючі ґрунти, більш рентабельним є вирощування великомірного садивного матеріалу з відкритою кореневою системою.

Офіційне затвердження даного зонування стало основою для розроблення системи зонального декоративного розсадництва і нормативно-регламентуючих документів та рекомендацій, необхідних для його вдосконалення і прийняття фахових рішень, пов'язаних з виробництвом декоративного садивного матеріалу в розсадниках різних форм власності [34].

4.2. Розширення асортименту та сортименту декоративного садивного матеріалу як основа підвищення конкурентоспроможності продукції декоративного розсадництва

Аналіз асортименту декоративних деревних рослин розсадників Європи які імпортують в Україну свій садивний матеріал, показує, що західноєвропейські розсадники вирощують близько 6 тисяч таксонів рослин. В контексті цього потрібно відзначити що «Порайонний асортимент дерев та кущів України», яким було рекомендовано 90 таксонів голонасінних і понад 450 покритонасінних деревних рослин в першому виданні [42] та 90 таксонів голонасінних і понад 500 покритонасінних в другому, не відповідає вимогам сучасного «ринку зеленої індустрії» та не використовує в повній мірі потенціал

придатних для зеленого будівництва видів та сортів, яких лише в колекціях ботанічних закладів України нараховується понад 3600 таксонів. Разом з тим, більшість розсадників України вирощують садивний матеріал, який нараховує всього 25-100 найменувань [23].

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція до розширення асортименту декоративного садивного матеріалу, використовуваного в озелененні, переважно за рахунок продукції, імпортованої, здебільшого, з країн Західної Європи. Однак, вирощування у вітчизняних розсадниках таких рослин досить часто є неорганізованим та, в окремих випадках, призводить до помилок, спричинених неадаптованістю імпортованого садивного матеріалу до місцевих умов [34].

Попри істотне розширення асортименту декоративного садивного матеріалу, вирощуваного у вітчизняних розсадниках, його розмаїття значно поступається вживаному в розвинених європейських країнах. В контексті цього, під час становлення декоративного розсадництва України, разом з максимальним використанням власного дендрологічного потенціалу, надзвичайно важливим є постійне, науково-обґрунтоване розширення асортименту вирощуваних декоративних деревних рослин за рахунок найперспективніших видів та їх форм [30].

Збільшення асортименту вирощуваного садивного матеріалу з урахуванням системи зонального декоративного розсадництва, дозволить не лише науково-обґрунтовано вводити у виробництво нові види і культивари, а й уникнути професійних помилок, пов'язаних з їх еколого-біологічними особливостями та значно підвищити конкурентоспроможність українського декоративного садивного матеріалу і попит на нього в Україні та закордоном.

Для науково-обґрунтованого розширення асортименту декоративних деревних рослин, придатних для культивування в розсадниках та використання в зеленому будівництві, необхідно враховувати динаміку змін на ринку зеленої продукції та регіональні природні ґрунтово-кліматичні особливості України [34]. В зв'язку з цим, розробка та розбудова вітчизняної

системи зонального декоративного розсадництва сприяла б збільшенню та вдосконаленню порайонного асортименту декоративних деревних рослин, та забезпечила б науково-обґрунтоване запровадження й застосування визначеного переліку перспективних таксонів декоративних деревних рослин

[54].

Розширення асортименту деревних рослин, які вирощуються в декоративних розсадниках, зокрема для потреб озеленення, в певних зонах декоративного розсадництва, можна досягти наступними способами:

- за рахунок більш активної вітчизняної селекційної роботи з виведення рослин з новими, цікавими декоративними ознаками;
- використанням рослин закордонної селекції;
- доповненням таксонами з рекомендованого порайонного асортименту дерев і кущів що не використовуються на практиці;
- за рахунок використання декоративних рослин, рекомендованих для інших зон розсадництва, в асортимент розсадників з сусідніх до них зон з урахуванням біоекологічних особливостей культур [23].

Слід зазначити, що переносити рослини з однієї зони розсадництва в іншу необхідно дотримуючись певних умов:

- рослини повинні бути вирощені в місцевих умовах;
- в умовах глобального потепління, перехід необхідно здійснювати з півдня на північ,
- зміна клімату не повинна бути дуже різкою, тобто переносити рослини можна лише в сусідню зону, і в жодному разі не через одну і більше;

– ґрунт повинен бути приблизно однакової родючості [47].

З метою попередження можливих помилок, наразі надзвичайно актуальним є науково-обґрунтоване доповнення чинного порайонного асортименту дерев і кущів, який за відповідного методичного підходу може стати важливим компонентом системи зонального декоративного розсадництва.

За результатами експертної оцінки перспективного асортименту, яка враховувала регіональні ґрунтово-кліматичні особливості, зимостійкість рослин,

та їх декоративні властивості, було запропоновано перелік видів та сортів декоративних деревних рослин для культивування для відповідних зон декоративного розсадництва [34].

Впровадження для вирощування у відкритому ґрунті запропонованих видів та культиварів декоративних рослин дозволить значно розширити асортимент декоративної продукції та підвищити конкурентоспроможність українського садивного матеріалу.

4.3. Збільшення частки вирощуваного великомірного садивного матеріалу для підвищення рентабельності декоративного розсадництва ДАДР України

Усім відомо, що більш витратним є вирощування маломірного декоративного садивного матеріалу, зокрема його розмноження та забезпечення декоративних особливостей, а ціна, більшою мірою, залежить від його розмірів, головним чином, висоти [15].

Тому, в цьому контексті, ефективним методом для підвищення рентабельності декоративного розсадництва в підприємствах лісової галузі є збільшення частки вирощуваного великомірного садивного матеріалу.

Великомірні саджанці та дерева мають ряд переваг над сіянцями. Вони краще чинять опір бур'янам та небажаній рослинності, значно менше пошкоджуються робочими органами ґрунтообробних знарядь під час доглядів.

Частина робіт по вирощуванню великомірного садивного матеріалу на постійному місці переноситься в лісовий розсадник, де умови для механізації найбільш трудомістких технологічних операцій є сприятливішими. Великомірний садивний матеріал (саджанці, дерева) вирощують у відділі формування розсадника. При використанні великомірних саджанців для лісокультурних цілей суттєво зменшується кількість садивних місць, скорочується кількість та тривалість доглядів.

В разі використання великомірного садивного матеріалу для потреб садово-паркового будівництва та озеленення, його переваги над сіянцями

НУВБІП УКРАЇНИ

особливо відчутні. Основні з них наступні: дозволяє в короткі терміни досягнути бажаного декоративного і лісівничого ефекту;

НУВБІП УКРАЇНИ

- оптимальне співвідношення між розмірами кореневої системи та надземною частиною;
- раніше ніж маломірні сіянці вступає в фазу швидкого росту;
- більша стійкість в умовах високого антропогенного навантаження.

НУВБІП УКРАЇНИ

Вирощування великомірних саджанців не потребує особливих витрат та зусиль на їх виробництво, а їх вартість зростає з кожним роком. В звязку з цим, їх рентабельність є значно вищою, ніж вирощування маломірного садивного матеріалу, особливо сіянців. Отже, надзвичайно актуальним є вирощування питомої маси вирощуваного великомірного садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України [33]

НУВБІП УКРАЇНИ

4.4. Осучаснення виробництва саджанців із закритою кореневою системою в розсадниках підприємств галузі як пріоритетний напрямок його розбудови

НУВБІП УКРАЇНИ

Досвід європейських розсадників свідчить про неабияку перспективність вирощування садивного матеріалу широкого асортименту декоративних деревних рослин з закритою кореневою системою. Впровадження в розсадниках галузі вирощування декоративного садивного матеріалу з закритою кореневою системою доцільно не лише з точки зору сучасних технологій, а й збільшення рентабельності виробництва. Діяльність відділення з вирощування садивного матеріалу з закритою кореневою системою дозволяє суттєво розширити терміни робіт з виробництва садивного матеріалу та стрічки реалізації готової продукції [33].

НУВБІП УКРАЇНИ

З урахуванням ґрунтово-кліматичних умов України та запропонованого вище зонування, в Північній та Південній зонах декоративного розсадництва рекомендовано переважання вирощування декоративного садивного матеріалу із

закритою кореневою системою в контейнерах [34].

Крім того, Ю. І. Косенко [29] в своїй дисертації «Сучасний стан та агротехнологічні засади удосконалення декоративного розсадництва України»

наводить науково-обґрунтоване, рекомендоване для окремих зон розсадництва співвідношення різних агротехнологій виробництва декоративного садивного матеріалу з відкритою та закритою кореневими системами. Рекомендовано наступне співвідношення: у розсадниках Північної зони – 30-40% і 60-70%, Центральної – 70-80% і 20-30 % та Південної зони – 40-50% і 50-60%.

Дотримання наведених вище співвідношень різних технологій вирощування декоративного садивного матеріалу забезпечить науково-обґрунтоване ведення декоративного розсадництва з урахуванням природних зональних особливостей та сприятиме підвищенню його рентабельності.

До садивного матеріалу деревних рослин з закритою кореневою системою відносять сіянці, саджанці, дерева та дички, коренева система яких знаходиться всередині контейнеру з субстратом, грудки ґрунту чи брикету.

Досвід виробництва і застосування контейнерної культури в Україні та закордоном свідчить про перспективність такого садивного матеріалу для лісовідновлення, лісорозведення та озеленення. Головними перевагами створення насаджень для різних цілей садивним матеріалом з закритою кореневою системою є: суттєве розширення строків садіння рослин, покращення їх приживлюваності, можливість механізації основних операцій технологічного процесу. Одним з недоліків застосування контейнерної культури є необхідність переміщення чималої маси субстрату разом з садивним матеріалом під час садіння і транспортування.

Крім того, окремо необхідно відзначити сучасні проблеми, пов'язані з виробництвом декоративного садивного матеріалу із закритою кореневою системою, головними з яких є:

- підвищення якості та спеціалізація субстратів для садивного матеріалу з закритою кореневою системою окремих видів та етапів виробництва;
- розроблення нових методів та способів оптимізації рівня мінерального

живлення садивного матеріалу з закритою кореневою системою;

– пошук сучасних, екологічних, придатних для багаторазового використання контейнерів для вирощування рослин;

– покращення якості води і розробка нових, більш раціональних способів зрошення садивного матеріалу з закритою кореневою системою [33].

З метою підвищення ефективності вирощування садивного матеріалу з закритою кореневою системою необхідно ширше використовувати спеціалізовані, оптимізовані для окремих груп рослин субстрати. Для оптимізації складу субстрату найкращими є місцеві компоненти, зокрема біокомпости,

мікоризований гумусовий шар лісових ґрунтів, тощо. Їх частка не повинна перевищувати 30%.

Застосування комплексних добрив пролонгованої дії суттєво підвищує, порівняно з традиційними добривами, ефективність вирощування садивного

матеріалу із закритою кореневою системою. Вони використовуються для забезпечення близького до оптимального рівня мінерального живлення садивного матеріалу хвойних і листяних декоративних деревних рослин, за

умови застосування науково-обґрунтованих доз, які враховують їх видо-формоспецифічні особливості. Крім того, ефективним є використання органо-

мінеральних добрив пролонгованої дії для підживлення декоративних деревних рослин в разі необхідності дорожчання контейнерної культури на збіднених субстратах, методом їх внесення за 2-3 тижні до періоду інтенсивного росту рослин [34].

В більшості випадків, організація виробництва декоративного садивного матеріалу з закритою кореневою системою економічно більш вигідна, порівняно з вирощуванням традиційного садивного матеріалу з відкритою кореневою системою. Високі техніко-економічні показники виробництва контейнерної

культури визначаються наявністю ефективно працюючих машин, механізмів та

устаткування; правильним підбором ємностей для вирощування рослин; відповідною агротехнікою; високими якість вихідного матеріалу для розмноження та іншими факторами [33].

4.5. Висновки по розділу 4

Становлення та розвиток українського розсадництва та його адаптація до світового ринку, неможливі без створення дієвої системи розсадництва, яка врахує економіку країни та проблеми вітчизняних виробників.

У цьому контексті особливої уваги заслуговує розробка системи зонального декоративного розсадництва, яка враховувала б особливості вирощування декоративного садивного матеріалу, порайонний асортимент дерев і кущів та ґрунтово-кліматичні умови країни.

Надзвичайно актуальним для підвищення конкурентоспроможності декоративного розсадництва є розширення асортименту деревних рослин, які вирощуються в декоративних розсадниках, зокрема за рахунок використання рослин закордонної селекції та активізації вітчизняної селекційної роботи з виведення рослин з новими, декоративними ознаками; доповненням таксонами з рекомендованого порайонного асортименту дерев і кущів що не використовуються на практиці; за рахунок використання декоративних рослин, рекомендованих для прикордонних зон розсадництва, з урахуванням біоекологічних особливостей видів.

Для підвищення рентабельності декоративного розсадництва надзвичайно актуальним є нарощування питомої маси вирощуваного великомірного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України. Загальновідомо, що вирощування великомірних саджанців не потребує особливих витрат та зусиль на їх виробництво, а їх вартість зростає з кожним роком. Крім того, такий садивний матеріал має ряд переваг над маломірним.

Впровадження в розсадниках галузі вирощування декоративного садивного матеріалу з закритою кореневою системою доцільно не лише з точки зору сучасних технологій, а й збільшення рентабельності виробництва. В зв'язку з цим, на часі осучаснення виробництва саджанців із закритою кореневою системою в розсадниках підприємств галузі.

НУБІП УКРАЇНИ

(ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ)

У магістерській роботі узагальнено вітчизняний досвід виробництва декоративного садивного матеріалу деревних рослин, окреслено сучасний етап розвитку українського розсадництва, охарактеризовано його здобутки, проблеми, висвітлено перспективи та обґрунтовано шляхи його розвитку.

Сучасний стан декоративного розсадництва України не відповідає неабияким потенційним можливостям та наявним природним ресурсам та трудовим резервам та неспроможний на належному рівні забезпечити потреби держави у садивному матеріалі для озеленення та садово-паркового будівництва.

Головними проблемами сучасного декоративного розсадництва є недостатня увага з боку держави, а також слабе науково-методичне та фахове забезпечення досить складного і специфічного виробництва, наслідком чого є

нехтування ґрунтово-кліматичними особливостями України, що не сприяє максимально-можливому використанню наявних місцевих резервів та сприятливих умов. Особливої гостроти набувають проблеми, зумовлені реалізацією положень

Законів України «Про охорону прав на сорти рослин» та «Про насіння і садивний матеріал». Серед проблем виробництва декоративного садивного матеріалу є ризику корупційно-рейдерського тиску та відсутність цивілізованого прозорого ринку його продукції.

Наразі, галузь готова до використання сучасних технологій, які базуються на програмуванні виробничих процесів, вузькій спеціалізації окремих етапів виробництва та повної механізації і автоматизації робіт. Це можливо лише за умови відповідного ставлення держави до галузі й достатніх інвестицій у виробництво, галузеву науку та фахову освіту.

Становлення та розвиток українського розсадництва та його адаптація до світового ринку, неможливі без створення дієвої системи розсадництва, яка врахує економіку країни та проблеми вітчизняних виробників.

Характерною рисою декоративних розсадників лісової галузі, є значно бідніший асортимент вирощуваних рослин, порівняно з

вітчизняними приватними підприємствами, а тим більше з зарубіжними.

Для підвищення конкурентоспроможності та рентабельності декоративного розсадництва державної форми власності, на даному етапі його розвитку, найважливішими завданнями є розширення асортименту вирощуваних рослин та підвищення якості продукції.

Аналіз розмірів вирощуваного садивного матеріалу показує, що в розсадниках підприємств ДАЛР України переважає виробництво маломірного садивного матеріалу, а частка вирощуваного садивного матеріалу висотою 1,9 м та вище, становить менше 10%.

Для підвищення рентабельності декоративного розсадництва надзвичайно актуальним є нарощування питомої маси вирощуваного великомірного садивного матеріалу в розсадниках підприємств ДАЛР України. Вирощування великомірних саджанців не потребує особливих витрат та зусиль на їх виробництво, а їх вартість зростає з кожним роком. Крім того, такий садивний матеріал має ряд переваг над маломірним.

Запровадження в розсадниках лісової галузі вирощування садивного матеріалу із закритою кореневою системою доцільно не лише з точки зору сучасних технологій, а і як більш рентабельного виробництва. Діяльність відділу з виробництва садивного матеріалу із закритою кореневою системою дозволяє значно розширити терміни робіт з виробництва садивного матеріалу та строки реалізації готової продукції.

Наразі, торговий баланс між імпортом та експортом продукції декоративного розсадництва порушений не в користь України.

З метою підвищення конкурентоспроможності виробництва саджанців в підприємствах лісової галузі, рекомендується створювати інтернет-сайти підприємств, на яких би було представлено весь асортимент продукції з фотографіями та переліком послуг, які пропонуються. Це доцільно з точки зору маркетингу, розширення клієнтської бази та збільшення прибутку.

Проведені дослідження дозволяють рекомендувати наступне:

1. З урахуванням усезростаючої потреби у декоративному садивному матеріалі в Україні та наявних потенційних можливостей декоративного розсадництва підприємств галузі, вважати за доцільне наростити в розсадниках ДАЛР України обсяги вирощування декоративних саджанців деревних рослин.

2. Особливої уваги заслуговує розробка та впровадження науково-обґрунтованої системи зонального декоративного розсадництва, яка враховувала б особливості вирощування декоративного садивного матеріалу, порайонний асортимент дерев і кущів та ґрунтово-кліматичні умови країни та сприяла би підвищенню конкурентоспроможності продукovanого у розсадниках Держлісагенства декоративного садивного матеріалу і збільшенню рентабельності його виробництва.

3. Для підвищення конкурентоспроможності продукovanого у розсадниках Держлісагенства декоративного садивного матеріалу доречно суттєво розширити асортимент продукції, зокрема за рахунок використання рослин закордонної селекції та активізації вітчизняної селекційної роботи з виведення рослин з новими, декоративними ознаками; доповнення таксонами з рекомендованого порайонного асортименту дерев і кущів що не використовуються на практиці; за рахунок використання декоративних рослин, рекомендованих для прикордонних зон розсадництва, з урахуванням біоекологічних особливостей рослин.

4. З огляду на наявне розмірне співвідношення декоративних саджанців у розсадниках ДАЛР України (переважання маломірного та незначна частка великомірного садивного матеріалу), з метою підвищення рентабельності декоративного розсадництва галузі, необхідно в загальних обсягах виробництва у 2-3 рази збільшити частку вирощування великомірних саджанців заввишки 1,9 м і вище та суттєво наростити продукування рослин висотою 0,9-1,8 м.

5. Для ведення більш рентабельного виробництва доцільно значно збільшити частку саджанців із закритою кореневою системою з метою подовження реалізаційного періоду.

6. Для підвищення ефективності вирощування контейнерної культури, важливим є осучаснення та механізація виробничого процесу, використання спеціалізованих, для певної групи рослин субстратів, використання комплексних добрив пролонгованої дії для регулювання мінерального живлення, пошук екологічно-чистих матеріалів для виробництва.

7. Частину коштів, отриманих за рахунок реалізації продукції декоративного розсадництва, направляти на потреби осучаснення матеріально-технічної бази розсадників, обладнання, агротехнологій та впровадження рекламно-маркетингового супроводу виробництва та реалізації декоративного садивного матеріалу.

8. Вважати за потрібне оновити діючі інструктивно-рекомендаційні науково-методичні чи розробити нові, враховуючи існуючі регламенти виробництва декоративного садивного матеріалу в країнах Європи, що дозволить в найближчому майбутньому вийти на зарубіжні ринки.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

НУБІП УКРАЇНИ

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств: підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В.Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.

2. Атестаційні вимоги до виробників насіння і садивного матеріалу у сфері насінництва та розсадництва квітково-декоративних рослин. Затверджено наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства, 26.04.2004 № 89, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14.05.2004р. за № 612/9211. – 2 с. (Нормативний документ Держжитлокомунгоспу України. Наказ).

3. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР : навч. посіб. / Маринич О. М., Ланько А. Г., Щербаєв М. С., Шищенко П. Г. [За ред. чл.-кор. АН УРСР Маринича О. М.]. – М. : Вища шк. Головне вид-во. 1978. – 208 с. – Укр.

4. Бець М. П. Планування рентабельності виробництва / Бець М. П. // Економіка України. – 2007. – №2. – С. 40-45.

5. Бондар О. В. Асортимент декоративних деревних рослин у постійних розсадниках державних підприємств західного полісся України: проблеми формування та перспективи розширення / О. В. Бондар, І. М. Тинковець, О. А. Федорук // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2013. – Вип. 187, Ч. 1. – С. 312-316.

6. Бублик М. О. Технологічні та методологічні основи підвищення продуктивності сучасного садівництва: автореф. дис. д-ра с.-г. наук: 06.01.07 / М. О. Бублик; Національний аграрний університет – К., 2003. – 36 с. – укр.

7. Гордієнко М. І. Лісові культури / М. І. Гордієнко, Г. С. Корещький, В. М. Маурер – К. : Сільгоспосвіта, 1995. – 328 с.

8. Гришко-Богменко Б. К. Географія рослин України: навч. посіб. / Б. К. Гришко-Богменко – К. : Міністерство освіти України, 1994. – 162 с.

НУБІП УКРАЇНИ

9. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Голонасінні : довідник / М. А. Кохно, В. Ш. Гордієнко, Г. С. Захаренко та ін. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – 207 с.

10. Драган О.І. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теоретичні аспекти. Монографія. – К.: ДАКККіМ, 2006. – 160 с.

11. Завьялов П.С. Маркетинг в схемах, рисунках, таблицях: Учебное пособие. - М.: ИНФРА-М, 2002. – 496 с.

12. Закон України «Про насіння і садивний матеріал» // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 13. – С.92.

13. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин» // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 21. – С.218.

14. Іващик У.С. Шляхи підвищення рентабельності розсадництва підприємств лісової галузі України // Тези доповідей учасників 75-ї Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Науковий пошук молоді для сталого розвитку лісового комплексу та садово-паркового господарства» – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України. – 2021. – С. 38–39.

15. Іващик У.С. Щодо актуальності збільшення виробництва декоративних саджанців у розсадниках підприємств ДАЛР України // Тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій 100-річчю кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій «Відтворення лісів та лісова меліорація в Україні: витоки, сучасний стан, виклики сьогодення та перспективи в умовах антропоцену» – К. : Національний університет біоресурсів і природокористування України. – 2019. – С. 163-164.

16. Інформаційно-аналітичний збірник «Зелене господарство та благоустрій територій» / Державний комітет України з питань житлово-комунального господарства. – К., 2005. – № 2. – 68с.

17. Кадирус І. Г. Конкурентоспроможність підприємства та фактори, що на неї впливають / І. Г. Кадирус. // Ефективна економіка. - 2014. - № 5.

18. Кальной П. Г. Лесной питомник: учеб. пособ. / П. Г. Кальной – К. : Изд-во УСХА, 1977. – 123 с.

19. Карта розплідників і садових центрів: веб-сайт. URL: <https://gardenindustry.org/karta-pitomnikov/> (дата звернення 02.10.2021).

20. Каталог перспективного асортименту дерев і кущів для озеленення Києва та приміської зони / [О. М. Колісниченко, Н. М. Смілянець, Н. І. Шумик, та ін.]. – К. : Філософіяцентр, 2007. – 52 с.

21. Ковалев К. Г. Роль научно-исследовательских учреждений в развитии декоративного садоводства / К. Г. Ковалев // Материалы симпозиума «Вопросы интенсификации декоративного садоводства» – М. : Министерство сельского хозяйства СССР, 1975. – 163 с.

22. Косенко Ю. І. Державні стандарти на саджанці деревних рослин у контексті гармонізації національної нормативної бази декоративного розсадництва / Ю. І. Косенко, В. М. Маурер // Міжнар. конф. наук.-педагог. працівників, наук. співроб. та молодих вчених/ тези доп. – К., 2011. – С. 60–61.

23. Косенко Ю. І. До питання щодо розширення асортименту деревних рослин з позицій зонального декоративного розсадництва / Ю. І. Косенко // Науковий вісник НУБіП України. – 2011. – Вип. 164, Ч. 1. – С. 190–194.

24. Косенко Ю. І. Зонування території ключовий елемент науково-обґрунтованої системи декоративного розсадництва / Ю. І. Косенко, В. М. Маурер // Науковий вісник Національного аграрного Університету. – 2008. – Вип. 122. – С. 200–208.

25. Косенко Ю. І. Особливості моніторингу виробництва декоративного садивного матеріалу в Україні / Ю. І. Косенко // Конф. наук.-педагог. працівників, наук. співроб. і асп. та 64-а студ. наук. конф. : тези доп. – К., 2010. – С. 67–68.

26. Косенко Ю. І. Суб'єкти деревного декоративного розсадництва України та обсяги виробництва садивного матеріалу / Ю. І. Косенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Вип. 152, Ч. 2. – С. 234–239.

27. Косенко Ю. І. Сучасні проблеми виробництва та використання декоративного садивного матеріалу деревних рослин в Україні / Ю. І. Косенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2011. – Вип. 164, Ч. 2. – С. 243–246.

28. Косенко Ю. І. Сучасні проблеми становлення і вдосконалення виробництва декоративного садивного матеріалу в Україні / Ю. І. Косенко // Конф. наук.-педагог. працівників, наук. співроб. і асп. та 62-а студ. наук. конф.: тези доп. – К., 2008. – С. 72–73.

29. Косенко Ю.І. Сучасний стан та агротехнологічні засади удосконалення декоративного розсадництва України: автореф. дис. на здобуття наук. степеня кандидата с.-г. наук: 06.03.01 - лісові культури та фітомеліорація / Ю. І. Косенко; Національний університет біоресурсів і природокористування України. - К., 2015. - 22 с.

30. Кузнецов С. І. Дендрологічний склад зелених насаджень в Україні та перспективи його поліпшення / С. І. Кузнецов, Ф. М. Левон, В. В. Пушкар // Проблеми ландшафтної архітектури, урбоєкології та озеленення населених місць: міжнар. семінар.: матер. сем. – Львів, 1997. – С. 205–206.

31. Левон Ф. М. Біолого-екологічні основи створення зелених насаджень в умовах урбогенного і техногенного середовища: автореф. дис. д-ра с.-г. наук: 06.03.01 / Ф. М. Левон; Укр. держ. лісотехн. ун-т. – Львів, 2004. – 40 с. – укр.

32. Левон Ф. М. Загальні сьогоденні проблеми озеленення міст в Україні / Ф. М. Левон, С. І. Кузнецов // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2001, – Вип. 11.5. – С. 226 – 230.

33. Маурер В. М. Декоративне розсадництво з основами насінництва : навч. посіб. / В. М. Маурер. – К. : Арістей, 2006. – 273 с.

34. Маурер В.М. Декоративне розсадництво України: сучасний стан, проблеми та перспективи : монографія / Маурер В.М. , Косенко Ю.І., Бут А.А. – К.. НУБіП України, 2016. – 211 с.

35. Маурер В. М. До питання про актуальність виробництва сучасних видів садивного матеріалу декоративних деревних рослин в лісових розсадниках

36. Маурер В. М., Шматков О. Ю., Хоптинець В. М., Косенко Ю. І. // Науковий вісник Національного аграрного Університету. – 2004. – Вип. 70. – С. 116–122.

37. Маурер В. М. Суб'єкти декоративного розсадництва України: сучасний стан та перспектива розвитку / В. М. Маурер, Ю. І. Косенко, І. М. Бобошко // Конф. наук.-педагог. працівників, наук. співроб і асп. та 61-а студ. наук. конф.: тези доп. – К., 2007. – С. 115–116.

38. Маурер В. М. Сучасний стан, проблеми та перспективи квітково-декоративного розсадництва в Україні / В. М. Маурер, Ю. І. Косенко // Науковий вісник Національного аграрного Університету. – 2006. – Вип. 96. – С. 263–269.

39. Маурер В. М. Сьогодення і майбутнє декоративного розсадництва України / В. М. Маурер, Ю. І. Косенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Лісівництво та декоративне садівництво. - 2013. - Вип. 187(3). - С. 260-267.

40. Назаренко І. І. Грунтознавство: підруч. / І. І. Назаренко, С. М. Писльчина, В. А. Нікорич. – Чернівці: Книги – XXI, 2004. – 400 с.

41. Олешко В. В. Селекція як засіб збагачення декоративних деревних рослин / В. В. Олешко URL: www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnau/2009_135/ovv.pdf (дата звернення 11.09.2021).

42. Попов А. М. Озеленення міст і робітничих селищ української РСР. / А. М. Попов // Обмін досвідом по зеленому будівництву (Збірник статей). Вип. 2. – К. : Міністерство комунального господарства УРСР, Українська дослідна станція квіткових та декоративних рослин, – 1961. – 182с.

43. Порайонний асортимент дерев та кущів України. – К. : Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, 1998. – 129 с.

44. Природа Украинской ССР. Климат // В. Н. Бабиченко, М. Б. Барабаш, К. Т. Логвинов и др. – К. : Наукова думка, 1984. – 232 с.

45. Про затвердження Методичних рекомендацій з ведення книги розсадника декоративних рослин: Наказ Міністерства з питань житлово-комунального господарства України, 23.12.10 № 467, 12с.

45. Пушкар М. В. Організаційно-правові засади охорони прав на сорти рослин в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец.12.00.07 / М. В. Пушкар, Інститут законодавства Верховної Ради України. К., 2006. – 17с.

46. Разумовский В. Н. Проблемы зеленого рынка Украины / В. Н. Разумовский. веб-сайт. URL: <http://www.fabrika.dr.com.ua/index.php?id=2385&show=news&newsid=53751> (дата звернення 06.03.2021).

47. Регель А. Изящное садоводство и художественные сады / Арнольд Регель. – С.-П.: Изд-во Г.Б. Винклер, 1896. – 448с.

48. Соколов С. Я. География древесных растений / С. Я. Соколов, О. А. Связева. – М.-Л.: Изд-во АН СССР, 1965. – 198 с.

49. Справочник по зеленому строительству / [авт. Л. И. Рубцов, А. А. Лаптев] – К.: Будівельник, 1968. – 280 с.

50. Територіальні органи ДАЛР України: веб-сайт. URL: <https://forest.gov.ua/struktura-galuzi/territorialni-organi> (дата звернення 02.10.2021).

51. Украинская Советская Социалистическая Республика: Энцикл. справ./ гл. редкол.: Кудрицкий А. В. (отв. ред.) и др. – К.: Гл. ред. УСЭ, 1987. – 516 с.

52. Фізична географія Української РСР / Маринич О. М., Ланько А. І., Щербань М. І., Шищенко П. Г.; за ред. чл.-кор. А. М. Маринича. – К.: Вища шк., 1982. – 208 с.

53. Чигрина К. О. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення / К. О. Чигрина / Науковий огляд. 2015. № 12. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/421> (дата звернення 24.07.2021).

54. Шумик М. І. Декоративні форми деревних рослин: теоретичні передумови використання в озелененні / М. І. Шумик // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України – 2008. – Вип. 18.122.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України
ДОДАТКИ

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.1.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкільках і плантаціях станом на 01.11.2020 року
по Житомирському ОУЛМГ

№ пп	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки					
		Всього		із них стандартні для реалізації, тис. шт.			
		га (до 0,001)	тис. шт.	Всього	в т.ч. висотою, м.		
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >	
1	Всього хвойних	13,9	179,0	80,0	65,7	13,8	0,5
2	в т.ч.: сосна	0,7	5,3	1,9	0,3	1,4	0,3
3	сосна кр.	0,3	0,9	0,4	0,4	0,1	
4	ялина	8,1	72,2	34,7	26,4	8,0	0,3
5	яліця		0,6	0,3	0,3		
6	модрина	0,2	2,6	1,0	0,9	0,1	
7	туя	3,9	80,9	34,9	30,8	4,2	
8	ялівець	0,8	15,0	6,1	6,0	0,1	
9	інші		1,6	0,6	0,6		
10	Всього листяних	5,2	30,1	11,6	3,2	7,3	1,1
11	в т.ч: дуб зв.		0,3				
12	дуб червоний	1,9	11,7	5,4	1,0	3,3	1,1
15	дипа	0,8	5,1	1,2	0,4	0,8	
16	клен всього	0,1	0,4	0,2	0,0	0,2	
17	береза	0,5	2,1	2,0		2,0	
18	горіхи всього	1,4	6,6	1,0	1,0		
20	верба		0,3	0,1	0,1		
24	граб						
27	горобина	0,3	0,3				
28	яблуня						
29	груша						
30	плодокіткові						
31	інші	0,3	3,4	1,8	0,8	1,0	
32	всього чагарн.	3,5	76,2	42,1	40,7	1,3	0,2
33	шиповник						
34	обліпиха						
35	смородина						
36	калина	0,1	1,3	0,2	0,1	0,1	
39	аронія						
40	бірючина						
41	свідина						
42	жимолость		0,4				
43	спirea	0,1	1,6	1,5	0,9	0,6	
44	бузина						
45	в. в. та інші	0,5	19,0	14,3	14,1	0,1	0,1
46	інші	2,8	53,9	26,2	25,6	0,6	0,1
	РАЗОМ	22,5	285,3	133,71	109,6	22,4	1,8

НУБІП України

Додаток А.2.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкілках і плантаціях станом на 01.10.2020 року
по Рівненському ОУЛМГ

№ пп	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки					
		Всього		із них стандартні для реалізації, тис. шт.			
		га (до 0,001)	тис. шт.	Всього	в т.ч. висотою, м.		
		до 0,7	0,8-1,8		1,9 і >		
1	Всього хвойних	13,78	364	128	94	25	9
2	в т.ч. сосна звич.						
3	ялина	2,13	31	18	15	3	
4	ялиця	0,21	2	2	2		
5	модрина						
6	т у я	8,65	261	84	59	19	6
7	ялівець	1,98	41	17	13	1	3
8	інші хвойні	0,81	29	7	5	2	
9	Всього листяних	0,63	24	17	13	3	1
10	в т.ч. дуб звичайн.						
11	б у к						
12	л и п а	0,17	16	12	11	1	
15	клені всього	0,07	1				
16	береза						
17	горіхи						
18	тополя						
20	верба	0,03	2	1	1		
24	горобина	0,3	2	2		1	1
27	інші листяні	0,06	3	2	1	1	
28	Всього чагарник.	5,12	193	101	99	2	
29	в т.ч. шипшина						
30	обліпіха						
31	смородина						
32	калина	0,12	3	3	1	2	
33	ліщина						
34	аронія						
35	таволга						
36	інші чагарникові	5	190	98	98		
39	РАЗОМ	19,53	581	246	206	30	10

НУБІП України

Додаток А.3.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкільках і плантаціях станом на 01.10.2020 року
по Чернігівському ОУЛМГ

№ пп	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки					
		всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис.шт.	всього	в тому числі: високою, м.		
					до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >
1	Всього хвойн. в т.ч.	5,4081	38,427	34,63	24,05	9,669	0,911
2	сосна звичайна	0,0008	0,005	0,005	0,005		
3	сосна кримська	0,04	0,14	0,14	0,1	0,04	
4	ялина	0,5633	6,747	5,713	3,029	2,155	0,529
5	ялиця	0,1653	1,507	1,405	0,814	0,527	0,064
6	можина	0,033	0,15	0,15	0,05	0,05	0,05
7	туя	2,3673	14,73	12,501	8,861	2,472	0,168
8	яловець	1,1417	7,745	7,383	5,708	1,625	
9	інші	1,0967	7,403	7,383	4,483	2,8	0,1
10	Всього лист. в т.ч.	1,6138	6,301	6,201	2,714	3,235	0,252
11	дуб звичайний			0			
12	дуб червоний	0,01	0,219	0,219		0,219	
15	ясен звичайний			0			
16	оук			0			
17	липа	0,4025	0,99	0,99	0,093	0,816	0,081
18	клен	0,067	0,206	0,166		0,106	
20	береза	0,8	1,5	1,5	0,1	1,4	
24	горіхи	0,11	2,3	2,3	2	0,3	
27	тополі			0			
28	верба	0,0295	0,184	0,184	0,072	0,112	
29	граб			0			
30	львові			0			
31	шовковиця			0			
32	горобина	0,105	0,096	0,096		0,012	0,084
33	яблуня	0,0044	0,108	0,108		0,108	
34	груша			0			
35	плодокісточкові			0			
36	інші	0,0854	0,698	0,698	0,449	0,162	0,087
39	Всього чагарн. в т.ч.	2,9409	25,803	24,839	22,608	1,946	0,285
40	шипршина	0,13	0,09	0,09		0,09	
41	обліпиха			0			
42	смородина	0,0016	0,009	0,005	0,005		
43	калина	0,3434	1,099	1,099	0,45	0,619	0,03
44	ліщина (фундук)	0,001	0,05	0,05		0,05	
45	клен татарський			0			
46	аронія	0,003	0,075	0,075		0,075	
47	бірючина	0,0353	0,257	0,257	0,23	0,027	
48	свидина			0			
49	жимолость			0			
50	таволга	0,01	0,11	0,11	0,11		
51	бузина			0			
52	інші	2,4166	24,113	23,153	21,813	1,085	0,255
53	РАЗОМ	9,9628	70,531	65,67	49,372	14,85	1,448

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.4.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкільках і плантаціях станом на 20.11.2020 року
по Вінницькому ОУЛМГ

№ пп	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки					
		Всього		із них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис. шт.	Всього	в т.ч. висотою, м		
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >	
1	Хвойні	12,68	157,37	129,76	113,01	14,77	1,98
2	Сосна звичайна	0,25	1,47	1,47	0,9	0,57	0,00
3	Сосна кримська	0,09	1,31	1,31	0,69	0,62	0,00
4	Ялина звичайна	1,05	7,17	7,15	6,651	0,5	0,00
5	Ялиця	0,35	2,95	2,95	2,9	0,00	0,05
6	Модрина	0,31	0,70	0,70	0,52	0,00	0,18
7	Туя	5,36	88,26	74,29	64,08	9,34	0,87
8	Ялівець	2,91	36,81	26,62	25,44	1,18	0,00
9	Інші	2,36	18,69	15,27	11,83	2,56	0,88
10	Листяні	12,26	41,82	23,60	12,89	3,27	7,44
11	Дуб звичайний	0,10	2,98	2,98	2,97	0,00	0,01
12	Дуб червоний	0,01	0,11	0,11	0,11	0,00	0,00
15	Липа	5,94	19,1	9,56	4,05	0,35	5,16
16	Клени	1,44	3,81	2,29	1,23	0,74	0,32
17	Береза	0,26	0,21	0,21	0,20	0,00	0,01
18	Берека	0,02	0,10	0,10	0,00	0,00	0,10
20	Горіхи	0,32	1,42	1,12	0,10	0,20	0,82
24	Кісточкові	0,12	0,425	0,28	0,28		
27	Горобина	2,18	6,04	1,59	0,68	0,37	0,54
28	Каштан	1,22	4,48	2,67	1,84	0,63	0,20
29	Верба	0,48	2,51	2,07	1,13	0,80	0,14
30	Гледичія	0,04	0,25	0,25	0,10	0,00	0,15
31	Інші	0,12	0,386	0,39	0,21	0,18	
32	Чагарникові	8,09	100,94	89,28	76,84	12,06	0,38
33	Обліпиха	0,01	0,14	0,14	0,00	0,14	
34	Калина	0,29	1,62	1,47	0,97	0,49	0,01
35	Ліщина	0,02	0,06	0,06	0,00	0,06	
36	Спірея	0,12	2,34	2,27	1,75	0,52	0
39	Аронія	0,9	1,96	1,96	0,46	1,5	0
40	Бірючина	0,41	1,80	1,80	0,40	1,4	0
41	Інші	6,35	93,02	81,59	73,26	7,95	0,37
42	Всього	33,03	300,13	242,65	202,74	30,10	9,81

ЗВІТ

Додаток А.5.

про наявність саджанців в шкідках і плантаціях станом на 20.11.2020 року по Хмельницькому ОУЛМГ

№ пп.	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкідки					
		всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис.шт.	всього	в т.ч. висотою, м		
			до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	Всього хвойн. в т.ч.	9,6682	71,348	47,754	31,845	13,046	2,863
2	сосна звичайна	0,4	0,26	0,26	0	0,26	0
3	сосна паласа	0	0,07	0	0	0	0
4	ялина	0,7368	3,912	2,075	2,075	0	0
5	ялиця	0,02	0,793	0,013	0,013	0	0
6	модрина	0,09	0,35	0,25	0,1	0,15	0
7	туя	5,735	37,506	21,521	12,378	6,973	2,17
8	ялівець	1,4047	18,651	16,147	9,911	6,353	0,683
9	інші	1,1917	9,806	7,488	7,368	0,11	0,01
10	Всього лист. в т.ч.	5,7	13,12	11,02	1,22	3,932	5,868
11	дуб звичайний	0	0	0	0	0	0
12	дуб північний	0,19	0,86	0,86	0	0,2	0,66
13	ясен звичайний	0,07	0,11	0,11	0	0,05	0,06
14	бук	0,01	0,02	0,02	0	0,02	0
15	липа	1,47	1,93	1,31	0,1	0,17	1,04
16	клен	0,579	0,98	0,6	0,15	0,2	0,25
17	береза	0,68	2,45	2,45	0	0	2,45
18	горіхи	0	0	0	0	0	0
19	топопі	0	0	0	0	0	0
20	верба	0,001	0,24	0,24	0,04	0,2	0
21	вільха	0	0	0	0	0	0
22	робінія звичайна	0	0	0	0	0	0
23	гледичія	0	0	0	0	0	0
24	граб	0	0	0	0	0	0
25	ільмові	0	0	0	0	0	0
26	шовковиця	0	0	0	0	0	0
27	горошина	0,44	0,52	0,52	0	0,172	0,348
28	яблуня	0,35	1,3	1,1	0,1	1	0
29	груша	0	0	0	0	0	0
30	плодокісточкові	0,66	0,35	0,2	0	0,2	0
31	інші	1,25	4,36	3,61	0,83	1,72	1,06
32	Всього чагарн. в т.ч.	13,5843	125,747	73,976	56,712	17,264	0
33	шипшина	0,01	0,05	0,05	0	0,05	0
34	обліпіха	0	0	0	0	0	0
35	смородина	0	0	0	0	0	0
36	калина	0,034	0,14	0,14	0,1	0,04	0
37	ліщина	0	0	0	0	0	0
38	клен татарський	0	0	0	0	0	0
39	аронія	7,9	14	14	0	14	0
40	бірючина	0,041	0,17	0,17	0,08	0,09	0
41	свидина	0	0	0	0	0	0
42	жимолость	0,012	0,31	0,31	0,31	0	0
43	таволга	0	0	0	0	0	0
44	інші	5,5873	111,077	59,306	56,222	3,084	0
45	РАЗОМ	28,9525	210,215	132,75	89,777	34,242	8,731

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.6.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкілках і плантаціях станом на 20.10.20 року по Черкаському ОУЛМГ

№ пп.	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки					
		всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис.шт.	всього	в т.ч. висотою, м		
			до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
1	Всього хвойн. в т.ч.	7,569	84,574	68,499	55,915	11,641	0,943
2	сосна звичайна	0,6	0,363	0,363	0	0,363	0
3	сосна палласа	0,54	3,14	3,14	0	0,1	0,04
4	ялина	0,68	6,041	4,336	3,203	1,073	0,06
5	ялиця	0	0	0	0	0	0
6	модрина	0	0	0	0	0	0
7	туя	3,409	49,61	38,98	31,82	7,124	0,036
8	яловець	2,23	24,365	20,985	17,197	2,981	0,807
9	інші	0,11	1,055	0,695	0,695	0	0
10	Всього лист. в т.ч.	3,792	18,872	18,586	5,882	9,889	2,815
11	дуб звичайний	0,02	0,1	0,1	0	0,1	0
12	дуб північний	0,06	1,1	1,1	0	1,1	0
13	ясен звичайний	0	0	0	0	0	0
14	бук	0	0	0	0	0	0
15	липа	0,72	4,34	4,34	2,6	1,3	0,44
16	клен	0,7	1,16	1,16	0	0,8	0,36
17	береза	0,101	0,103	0,103	0,03	0,07	0,003
18	горіхи	0	0	0	0	0	0
19	тополі	0,011	0,01	0,01	0,008	0	0,002
20	верба	0,5	5,971	5,971	0,425	5,246	0,3
21	гледичія	0	0	0	0	0	0
22	граб	0	0	0	0	0	0
23	шовковиця	0	0	0	0	0	0
24	горобина	0,14	0,8	0,8	0	0,2	0,6
25	яблуня	0,4	2	2	2	0	0
26	груша	0	0	0	0	0	0
27	плодокісточкові	0,04	0,2	0,2	0	0,2	0
28	інші	1,1	3,088	2,802	0,819	0,873	1,11
29	Всього чагарн. в т.ч.	5,479	99,78	86,664	84,411	2,043	0,21
30	шипшина	0	0	0	0	0	0
31	обліпиха	0	0	0	0	0	0
32	смородина	0	0	0	0	0	0
33	калина	0,22	0,4	0,37	0,3	0,07	0
34	ліщина	0,11	0,31	0,31	0	0,1	0,21
35	клен татарський	0	0	0	0	0	0
36	аронія	0,01	0,025	0,025	0,025	0	0
37	бірючина	0	0	0	0	0	0
38	свидина	0	0	0	0	0	0
39	жимолость	0	0	0	0	0	0
40	таволга	0,01	0,03	0,03	0,03	0	0
41	бузина	0	0	0	0	0	0
42	вишні	0,008	0,16	0,1	0,1	0	0
43	інші	5,121	98,855	85,829	83,956	1,873	0
44	РАЗОМ	16,84	203,226	173,749	146,208	23,573	3,968

ЗВІТ

Додаток А.7.

про наявність саджанців у шкільних відділеннях і на плантаціях станом на 01.11.2020 року по Запорізькому ОУЛМГ

№ пп.	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки					
		всього		з них стандартні для реалізації,			
		га (до 0,01)	тис.шт.	тис.шт.			
				в г.ч. висотою, м			
				всього	до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >
	Хвойні, всього	8,446	38,515	18,944	8,026	8,110	2,808
	в тому числі:						
1	сосна звичайна						
2	сосна Паласа	3,460	19,484	8,271	3,931	3,793	0,547
3	ялина європейська	0,313	1,738	1,290	0,560	0,328	0,402
4	ялиця						
5	модрина	0,009	0,070	0,050	0,020	0,030	
6	туя	0,386	3,466	2,129	0,735	0,894	0,500
7	яловець	3,752	10,155	6,118	2,705	2,403	1,010
8	інші	0,546	3,602	1,086	0,075	0,662	0,349
	Листяні, всього	5,926	34,690	25,374	10,572	6,488	8,314
	в тому числі:						
9	дуб звичайний	0,577	2,232	1,231	1,064	0,139	0,028
10	дуб північний	0,112	0,663	0,240		0,055	0,185
11	ясен	0,334	2,535	2,010	1,174	0,577	0,259
12	бук						
13	липа	0,883	6,233	3,641	0,910	0,591	2,140
14	клені - всього	0,518	2,558	1,745	0,803	0,570	0,372
15	береза	0,977	5,382	3,028	1,447	0,464	1,117
16	горіхи - всього	0,245	2,356	2,326		0,400	1,926
17	тополя	0,001	0,018	0,018			0,018
18	верби	0,104	1,025	0,976	0,003	0,836	0,137
19	вільха	0,004	0,016	0,016			0,016
20	робінія звичайна						
21	гледичія						
22	граб						
23	ільмові	0,335	2,150	2,150	0,665	0,646	0,839
24	шовковиця	0,051	0,066	0,066		0,040	0,026
25	горобина	0,198	1,523	1,514	0,624	0,890	
26	інші	1,635	7,933	6,413	3,882	1,280	1,251
	Чагарники, всього	4,866	33,856	27,815	18,274	8,767	0,774
	в тому числі:						
27	обліпіха	0,030	0,030	0,030			0,030
28	смородина	0,095	0,556	0,550	0,550		
29	калина	0,075	0,767	0,748	0,022	0,726	
30	ліщина	0,094	0,362	0,362		0,075	0,287
31	клен татарський	0,005	0,020	0,013		0,012	0,001
32	аронія						
33	бирючина	0,031	0,690	0,690	0,590	0,100	
34	свидина						
35	жимолость	0,012	0,200	0,200	0,200		
36	вишня повстиста та інші	0,020	0,200	0,200		0,200	
37	інші	4,505	31,037	25,022	16,912	7,654	0,456
	Разом	19,238	107,061	72,133	36,872	23,365	11,896

НУБІП України

Додаток А.8.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкідках і плантаціях станом на 01.10.20 року по
Кіровоградському ОУЛМГ

№ п/п	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкідки					
		всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис.шт.	всього	в т.ч. висотою, м		
1	Всього хвойн. в т.ч.	9,950	114,958	95,091	до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >
2	сосна звичайна	0,490	1,459	0,000	0,000	0,000	0,000
3	сосна кримська	2,340	7,220	6,830	1,730	4,680	0,420
4	ялина	1,970	20,938	19,230	13,995	5,075	0,160
5	яліця	0,031	0,568	0,563	0,563	0,000	0,000
6	модрина	0,180	0,888	0,738	0,710	0,005	0,023
7	туя	2,211	39,404	27,254	19,354	7,880	0,020
8	ялівець	2,028	36,304	33,014	24,737	7,967	0,310
9	інші	0,700	8,232	7,462	5,903	1,368	0,191
10	Всього лист. в т.ч.	4,679	28,741	26,261	11,856	12,117	2,288
11	дуб червоний	0,070	0,170	0,160	0,050	0,010	0,100
12	бук	0,000	0,002	0,002	0,002	0,000	0,000
13	липа	0,322	3,873	3,473	0,681	2,712	0,080
14	клен	0,130	0,810	0,810	0,161	0,200	0,449
15	береза	1,730	8,522	8,052	6,133	1,457	0,460
16	горіхи	1,652	5,330	5,330	0,700	4,630	0,000
17	тополі	0,020	0,200	0,200	0,060	0,000	0,140
18	верба	0,061	0,689	0,689	0,142	0,300	0,247
19	горобина	0,370	4,695	4,695	2,624	1,529	0,542
20	плодокісточкові	0,001	0,032	0,032	0,032	0,000	0,000
21	інші	0,323	4,418	2,818	1,269	1,279	0,270
22	Всього чагарн. в т.ч.	6,587	129,527	73,147	69,163	3,874	0,11
23	шипшина	0,020	0,250	0,000	0,000	0,000	0,00
24	смородина	0,012	0,233	0,233	0,193	0,040	0,00
25	калина	0,082	0,603	0,603	0,401	0,202	0,00
26	ліщина	0,062	1,500	1,500	1,360	0,140	0,00
27	аронія	0,020	0,500	0,300	0,060	0,240	0,00
28	бірючина	0,062	1,635	1,605	1,300	0,305	0,00
29	свидина	0,010	0,060	0,050	0,050	0,000	0,00
30	жимолость	0,011	0,320	0,310	0,310	0,000	0,00
31	таволга	0,010	0,480	0,480	0,220	0,260	0,00
32	інші	6,298	123,946	68,066	65,269	2,687	0,11
33	РАЗОМ	21,217	273,226	194,499	148,011	42,966	3,522

НУБІП України

ЗВІТ

про наявність саджанців в шкільних відділеннях і на плантаціях по Одеському ОУЛМГ станом на 01.11.2020

Додаток А.9.

№ п/п	Порода	Декоративні, плодово- ягідні та інші шкільки					
		Всього		із них стандартні для реалізації, тис.шт			
		га (до 0,01)	тис.шт	всього	в т.ч. висотою, м		
			до 0,7	0,8 -1,8	1,9 і більше		
1	Всього хвойних	15,26	48,95	28,83	13,27	13,32	2,24
2	в т.ч. Сосна зв.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3	сосна кримська	10,80	29,85	13,17	0,05	11,00	2,12
4	ялина	1,94	3,18	0,51	0,00	0,40	0,11
5	ялиця	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	модрина	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7	туя	0,67	1,44	1,24	0,33	0,90	0,01
8	яловець	1,68	7,26	6,69	5,69	1,00	0,00
9	інші	0,17	7,22	7,22	7,30	0,02	0,00
10	Всього листяних	11,35	28,64	21,94	2,80	9,81	9,33
11	в т.ч. дуб звичайний	0,06	0,40	0,40	0,00	0,40	0,00
12	дуб червоний	0,57	1,90	1,90	1,00	0,90	0,00
13	ясен звичайний	0,19	0,10	0,10	0,00	0,00	0,10
14	бук	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
15	липа	1,97	3,08	1,88	0,35	0,73	0,80
16	клен - всього	0,66	2,26	1,27	0,80	0,07	0,40
17	береза	1,85	2,51	1,01	0,00	0,56	0,46
18	горіхи - всього	1,04	3,53	3,53	0,50	0,13	2,90
19	тополя	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20	верба	0,49	0,26	0,26	0,00	0,26	0,00
21	вільха	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
22	акація біла	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
23	гледичія	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
24	граб	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
25	льмкові	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
26	шовковиця	0,09	0,15	0,15	0,00	0,15	0,00
27	горобина	0,54	0,84	0,66	0,01	0,00	0,66
28	яблуня	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
29	груша	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
30	плодокісточкові	1,51	7,18	7,17	0,00	5,67	1,50
31	інші	2,38	6,43	3,61	0,14	0,95	2,52
32	Всього чагарник.	5,22	22,38	20,71	9,69	10,92	0,10
33	в т.ч.: шипшина	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
34	обліпиха	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
35	смородина	0,01	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00
36	калина	0,13	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00
37	ліщина	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
38	клен татарський	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
39	аронія	0,11	1,00	1,00	0,00	1,00	0,00
40	бірючина	0,22	1,29	0,29	0,29	0,00	0,00
41	свидина	0,04	0,50	0,50	0,00	0,50	0,00
42	жимолость	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
43	таволга	0,31	1,20	0,80	0,00	0,80	0,00
44	інші	4,40	18,28	18,10	9,38	8,62	0,10
45	РАЗОМ	31,83	99,97	71,48	25,76	34,05	11,67

ЗВІТ

про наявність саджанців в шкілках і плантаціях по Закарпатському ОУЛМГ

Додаток А.10.

№ п/п	Порода	Декоративні, плодово- ягідні та інші шкілки					
		Всього		із них стандартні для реалізації, тис.шт			
		га (до 0,01)	тис.шт	всього	в т.ч. висотою, м		
			до 0,7	0,8 -1,8	1,9 і більше		
1	2	3	4	5	6	7	8
01	Всього хвойних	2,59	647,2	453,8	430,2	3,4	0,2
02	в т. ч. сосна звичайн.	0,12	2,91	2,6	2,44	0,00	0,18
03	сосна Палласа	0,03	0,72	0,0	0,02	0,00	0,00
04	ялина	1,40	421,45	291,9	288,92	2,95	0,00
05	яліця	0,76	186,73	114,4	114,29	0,10	0,00
06	модрина	0,02	8,03	7,7	7,50	0,18	0,00
07	туя	0,08	7,47	1,6	1,45	0,10	0,00
08	яловець	0,02	0,11	0,1	0,11	0,00	0,00
09	інші	0,16	19,82	15,5	15,47	0,05	0,00
10	Всього листяних	0,7	97,6	74,1	72,08	2,0	0,1
11	в т.ч. дуб звичайний	0,02	3,50	0,5	0,50	0,00	0,00
12	дуб північний	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
13	ясен звичайний	0,02	3,05	2,6	2,55	0,00	0,00
14	бук	0,35	64,10	61,2	61,20	0,00	0,00
15	ліпа	0,04	0,32	0,3	0,27	0,00	0,00
16	клен	0,09	19,54	4,4	3,93	0,40	0,05
17	береза	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
18	горіхи	0,02	3,69	2,2	1,59	0,60	0,00
19	тополя	0,00	0,02	0,0	0,02	0,00	0,00
20	верба	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
21	вільха	0,00	0,10	0,1	0,00	0,10	0,00
22	робінія звичайна	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
23	дизидія	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
24	граб	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
25	ільмові	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
26	шовковиця	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
27	горобина	0,01	0,50	0,5	0,00	0,50	0,00
28	яблуня	0,01	0,20	0,2	0,00	0,20	0,00
29	груша	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
30	плодокісточкові	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
31	інші	0,14	2,59	2,2	2,02	0,18	0,00
32	Всього чагарникові	0,1	1,7	1,1	1,1	0,0	0,0
33	шипшина	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
34	обліпиха	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
35	смородина	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
36	калина	0,00	0,03	0,0	0,01	0,00	0,00
37	ліщина	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
38	клен татарський	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
39	жимолость	0,00	0,08	0,1	0,08	0,00	0,00
40	таволга	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
41	бузина	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
42	вишня	0,00	0,00	0,0	0,00	0,00	0,00
43	інші	0,09	1,58	1,0	1,03	0,00	0,00
44	РАЗОМ	3,38	746,5	509,0	503,4	5,4	0,2

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.11.
ЗВІТ
про наявність саджанців в школіках і плантаціях станом на 20.10.20 року
по Львівському ОУЛМГ

№ пп.	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші школіки					
		всього		з них стандартні для реалізації, тис.шт.			
		га (до 0,01)	тис.шт.	всього	в т.ч. висотою, м		
3	4	5	до 0,7		0,8-1,8	1,9 і >	
1	Всього хвойн. в т.ч.	5,4058	463,554	155,739	134,266	18,463	3,01
2	сосна звичайна	0	0	0	0	0	0
3	сосна паласа	0	0	0	0	0	0
4	ялина	1,7415	61,59	50,45	40,535	8,6	1,315
5	ялиця	0,304	49,639	27,009	26,849	0,16	0
6	модрина	0,3597	269,545	6,375	5,355	0,97	0,05
7	туя	1,9635	55,905	45,955	40,47	4,85	0,635
8	ялівець	0,5316	11,963	11,593	11,078	0,315	0
9	інші	0,5055	14,912	14,357	9,779	3,568	1,01
10	Всього лист. в т.ч.	1,0112	19,068	10,108	6,578	2,84	0,69
11	дуб звичайний	0,1	5	5	5	0	0
12	дуб північний	0,02	0,7	0,7	0,2	0,5	0
13	ясен звичайний	0	0	0	0	0	0
14	бук	0,042	7,23	0,13	0,13	0	0
15	липа	0,599	2,56	1,89	0,42	0,46	0,01
16	клен	0,01	0,04	0,04	0	0,04	0
17	береза	0	0	0	0	0	0
18	горіхи	0	0	0	0	0	0
19	тополі	0	0	0	0	0	0
20	верба	0,0017	0,01	0,01	0,01	0	0
21	вільха	0	0	0	0	0	0
22	робінія звичайна	0	0	0	0	0	0
23	гледичія	0	0	0	0	0	0
24	шовковиця	0	0	0	0	0	0
25	горобина	0,01	0,2	0,2	0	0,2	0
26	яблуня	0,143	0,56	0,56	0	0,5	0,06
27	груша	0	0	0	0	0	0
28	плодокісточкові	0,0218	1,09	0,4	0,4	0	0
29	інші	0,0637	1,678	1,178	0,418	0,14	0,62
30	Всього чагарн. в т.ч.	1,4788	39,88	36,39	31,41	2,94	2,04
31	трипшина	0,018	0,462	0,462	0,462	0	0
32	обліпиха	0	0	0	0	0	0
33	смородина	0,063	0,23	0,23	0,2	0,05	0
34	калина	0,034	0,59	0,59	0,39	0,2	0
35	ліщина	0	0	0	0	0	0
36	клен татарський	0	0	0	0	0	0
37	аронія	0,11	2,01	2,01	0	0,01	2
38	бірючина	0,0153	0,47	0,42	0,19	0,23	0
39	свидина	0	0	0	0	0	0
40	бузина	0	0	0	0	0	0
41	вишні	0	0	0	0	0	0
42	інші	1,2385	36,098	32,658	30,168	2,45	0,04
43	РАЗОМ	7,8958	522,502	202,237	172,254	24,243	5,74

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.12.
ЗВІТ
про наявність саджанців в шкільках і плантаціях станом на 01.11.20 року по
Чернівецькому ОУЛМГ

№ пп	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та ін. шкільні відділення					
		всього		з них стандартні для реалізації,			
		га (до 0,01 га)	тис.шт.	тис.шт. в т.ч. висотою, м			
				всього	до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Всього хвойних	4,58	62,375	61,764	54,695	7,059	0,010
4	ялина	0,05	1,322	1,322	0,852	0,470	
5	яліція		0,210	0,210	0,210		
6	модрина	0,05	0,391	0,391	0,391		
7	туї різних форм	3,58	44,025	43,425	37,433	5,992	
8	ялівці різних форм	0,56	10,667	10,667	10,081	0,586	
	ялина колюча	0,15	2,049	2,049	2,049		
9	інші, всього	0,19	3,711	3,700	3,679	0,011	0,010
	в т.ч. тис. ягідний	0,01	0,162	0,162	0,162		
	кипарисовики різн. форм	0,06	0,648	0,637	0,637		
	ялина канадська Коніка		0,081	0,081	0,081		
	ялина колюча ф. сіза		0,421	0,421	0,421		
	дугласія зелена	0,12	2,254	2,254	2,254		
	туєвик	0,00	0,013	0,013	0,013		
	метасеквоя гліптостроб.	0,01	0,021	0,021		0,011	0,010
	кунінгамія ланцетна		0,01	0,01	0,01		
	ялина гніздовидна		0,101	0,101	0,101		
10	Всього листяних	0,27	2,059	2,059	1,919	0,121	0,019
15	липа		0,278	0,278	0,278		
16	клен	0,00	0,040	0,040	0,040		
20	верба	0,20	1,029	1,029	0,984	0,045	
27	горобина	0,02	0,056	0,056	0,044		0,012
31	інші - всього	0,05	0,656	0,656	0,573	0,076	0,007
	у т.ч. черемха						
	катальпа	0,01	0,086	0,086	0,010	0,076	
	магнолія	0,04	0,563	0,563	0,563		
	платан	0,00	0,007	0,007			0,007
32	Всього чагарникових	3,23	46,263	44,774	26,771	18,003	
36	калина	0,01	0,057	0,057	0,057		
40	бірючина	0,05	0,254	0,254	0,254		
42	жимолость	0,06	1,061	1,061	0,470	0,591	
43	таволга	0,30	4,049	4,049	2,711	1,338	
46	інші, всього	2,81	40,842	39,353	23,279	16,074	
	РАЗОМ:	8,08	110,697	108,597	83,385	25,183	0,029

Додаток А.13.

Розподіл стандартних саджанців в шкільцях і на плантаціях досліджуваних ОУЛМГ за асортиментом в розрізі природних зон станом на 2020 рік

Природна зона	ОУЛМГ	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкільки					
			Всього		із них стандартні для реалізації, тис. шт.			
			га (до 0,001)	тис. шт.	Всього	В т.ч. висотою, м.		
				до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >		
ПОЛІСНЯ	Житомирське	хвойні	13,900	179,060	80,0 60%	65,700	13,800	0,500
		листяні	5,200	30,100	11,6 9%	3,200	7,300	1,100
		чагарники	3,500	76,200	42,1 31%	40,700	1,300	0,200
		Разом	22,500	285,300	133,7 100%	109,600	22,400	1,800
	Рівненське	хвойні	13,780	364,000	128,8 52%	94,000	25,000	9,000
		листяні	0,630	21,000	17,0 7%	13,000	3,000	1,000
		чагарники	5,120	193,000	101,0 41%	99,000	2,000	0,000
		Разом	19,530	581,000	246,0 100%	206,000	30,000	10,000
	Чернігівське	хвойні	5,408	38,427	34,6 53%	24,050	9,669	0,911
		листяні	1,614	6,301	6,2 9%	2,7140	3,235	0,252
		чагарники	2,941	25,803	24,8 38%	22,608	1,946	0,285
		Разом	9,963	70,531	65,7 100%	49,372	14,850	1,448
Вінницьке	хвойні	12,680	157,370	129,8 53%	113,010	14,770	1,980	
	листяні	12,260	41,820	23,6 10%	12,890	3,270	7,440	
	чагарники	8,090	100,940	89,3 37%	76,840	12,060	0,380	
	Разом	33,030	300,130	242,7 100%	202,740	30,100	9,810	
Хмельницьке	хвойні	9,668	71,348	47,8 36%	31,845	13,046	2,863	
	листяні	5,700	13,120	11,0 8%	1,220	3,932	5,868	
	чагарники	13,884	125,747	74,0 56%	56,712	17,264	0,000	
	Разом	28,952	210,215	132,7 100%	89,777	34,242	8,731	
Черкаське	хвойні	7,569	84,574	68,5 39%	55,915	11,641	0,943	
	листяні	3,792	18,872	18,6 11%	5,882	9,889	2,815	
	чагарники	5,479	99,780	86,7 50%	84,411	2,043	0,210	
	Разом	16,840	203,226	173,7 100%	146,208	23,573	3,968	

Додаток А.14.

Розподіл стандартних саджанців в школьках і на плантаціях досліджуваних ОУЛМГ за асортиментом в розрізі природних зон станом на 2020 рік

Природна зона	ОУЛМГ	Порода	Декоративні, плодово-ягідні та інші шкілки					
			Всього		із них стандартні для реалізації, тис. шт.			
			га (до 0,001)	тис. шт.	Всього	В т.ч. висотою, м.		
			до 0,7	0,8-1,8	1,9 і >			
СТЕП	Запорізьке	хвойні	8,446	38,515	18,9 26%	8,026	8,110	2,808
		листяні	5,926	34,690	25,4 35%	10,572	6,488	8,314
		чагарники	4,866	33,856	27,8 39%	18,274	8,767	0,774
		Разом	19,238	107,061	72,1 100%	36,872	23,365	11,896
	Кіровоградське	хвойні	9,950	114,938	95,1 49%	66,992	26,075	1,124
		листяні	4,679	28,741	26,3 13%	11,856	12,117	2,288
		чагарники	6,587	129,527	73,1 38%	69,163	3,874	0,110
		Разом	21,217	273,226	194,5 100%	148,011	42,966	3,522
	Одеське	хвойні	15,260	48,950	28,8 40%	13,276	13,320	2,240
		листяні	11,350	28,640	23,9 31%	2,800	9,810	9,330
		чагарники	5,220	22,380	20,7 29%	9,690	10,920	0,100
		Разом	31,830	99,970	71,5 100%	25,760	34,050	11,670
КАРПАТИ	Закарпатське	хвойні	2,590	647,200	433,8 85%	430,200	3,400	0,200
		листяні	0,700	97,600	74,1 14%	72,080	2,000	9,100
		чагарники	0,100	1,700	1,1 1%	1,100	0,000	0,000
		Разом	3,380	746,500	509,0 100%	503,400	5,400	0,200
	Львівське	хвойні	5,4058	463,554	155,7 77%	134,266	18,463	3,010
		листяні	1,0112	19,068	10,1 5%	6,578	0,840	0,690
		чагарники	1,4788	39,880	36,4 18%	31,410	2,940	2,040
		Разом	7,8958	522,502	202,2 100%	172,254	24,243	5,740
	Чернівецьке	хвойні	4,580	62,375	61,8 57%	54,695	7,059	0,010
		листяні	0,270	2,059	2,1 2%	1,919	0,121	0,019
		чагарники	3,230	46,265	44,8 41%	26,771	18,003	0,000
		Разом	8,080	110,697	108,6 100%	83,385	25,183	0,029

НУБІП УКРАЇНИ

Додаток А.15

Детальний розподіл стандартних саджанців в нікляках і на плантаціях досліджуваних ОУЛМГ за асортиментом в розрізі природних зон станом на 2020 рік

ПОЛІССЯ		ЛІСОСТЕП		СТЕП		КАРПАТИ	
Порода	тис. шт.	Порода	тис. шт.	Порода	тис. шт.	Порода	тис. шт.
ХВОЙНІ	242,63	ХВОЙНІ	246,0	ХВОЙНІ	142,9	ХВОЙНІ	651,3
сосна звич.	1,9	сосна звич.	2,1	сосна Галласа	8,3	сосна звич.	2,6
сосна крим.	0,3	сосна крим.	1,3	сосна крим.	20,0	ялина	342,7
ялина	58,4	сосна Галласа	3,1	ялина	21,0	ялиця	141,6
ялиця	3,7	ялина	13,6	ялиця	0,6	модрина	14,5
туя	131,4	ялиця	3,0	туя	30,6	туя	91,0
ялівець	30,4	модрина	1,0	ялівець	45,8	ялівець	22,4
модрина	1,2	туя	134,8	модрина	0,8	ялина колоча	2,0
інші	15,13	ялівець	62,8	інші	15,8	інші	13,5
		інші	23,3				
ЛИСТЯНІ	34,8	ЛИСТЯНІ	53,2	ЛИСТЯНІ	73,6	ЛИСТЯНІ	86,3
дуб черв.	5,6	дуб звич.	3,1	дуб звич.	1,6	дуб звич.	5,5
липа	14,2	дуб півн.	2,0	дуб півн.	0,2	дуб півн.	0,7
верба	1,1	дуб черв.	0,1	дуб черв.	2,1	ясен звич.	2,6
клен	0,3	ясен звич.	0,1	ясен	2,1	бук	61,3
горобина	2,1	липа	15,2	липа	9,0	липа	2,5
береза	3,3	клен	4,1	клен	6,8	клен	4,5
інші	2,0	береза	2,8	береза	12,1	верба	1,0
горіхи	3,3	горобина	3,0	горіхи	11,2	горіхи	2,2
яблуня	0,1	яблуня	3,1	верба	1,9	горобина	0,8
інші	2,6	горіхи	1,1	тополі	0,2	вільха	0,1
		плодокісточкові	0,7	шовковиця	0,2	яблуня	0,8
		інші	17,9	горобина	6,9	катальпа	0,1
				літвові	2,2	магнолія	0,6
				плодокісточкові	7,2	плодокісточкові	0,4
				інші	12,9	інші	3,2
ЧАГАРН.	167,94	ЧАГАРН.	249,9	ЧАГАРН.	121,7	ЧАГАРН.	82,3
калина	4,3	обліпиха	0,1	смородина	0,8	калина	0,6
спірея	1,5	шипшина	0,1	аронія	1,3	бірючина	0,7
шипшина	0,1	калина	3,0	калина	1,4	жимолость	1,2
ліщина	0,1	ліщина	0,4	бірючина	2,6	таволга	4,0
аронія	0,1	аронія	16,0	ліщина	1,9	інші	75,8
бірючина	0,3	спірея	2,3	свидина	0,6		
таволга	0,1	бірючина	2,0	таволга	1,3		
інші	161,44	жимолость	0,3	жимолость	0,5		
		вишня	0,1	вишня	0,2		
		інші	226,6	інші	101,1		
РАЗОМ	443,4	РАЗОМ	549,1	РАЗОМ	338,1	РАЗОМ	819,8

Асортимент вирощуваних деревних рослин в державних і приватних розсадниках різних природних зон України

Додаток А.16.

Природна зона	Область	Підприємство	К-ть таксонів, шт.	
			видів	декоративних форм
ПОЛІССЯ	Житомирська	Житомирське ЛП	32	51
		«Корнеліс»	139	217
ЛІСОСТЕП	Вінницька	Вінницьке ЛП	57	52
		«Розплідник Власова»	42	132
СТЕП	Кіровоградська	Олександрівське ЛП	42	27
	Дніпропетровська	«Сад Вашей Мечты»	165	306
КАРПАТИ	Львівська	"Боринське ЛП"	31	10
		"Еліт Флора"	107	452